

**KAUPUNGINVALTUUSTON STRATEGIASEMINAARI
HOTELLI RANTASIPISSÄ, HYVINKÄÄLLÄ**

3. – 4.3.2005

LOPPURAPORTTI

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO
2. TIIVISTELMÄ
3. VALTUUSTON PUHEENJOHTAJAN RAKEL HILTUSEN PUHE
4. YLIPORMESTARI EVA-RIITTA SIITosen PUHE
5. RAHOITUSJOHTAJA TAPIO KORHOSEN ALUSTUS
6. RYHMÄTYÖT
7. JAETTU AINEISTO

Kaupungin strategialuonnos seminaarin keskustelun ja ryhmätöiden pohjaksi

Sosiaalitoimen haasteita ja painopisteitä

Terveysthuollon strategisia painopisteitä ja haasteita

Opetustoimen haasteita ja strategiset tavoitteet

Maankäytön ja asumisen haasteita

Elinkeinopolitiikan haasteita

"Yhdessä huipulle" Helsingin seudun innovaatiostrategian toimenpide-
ehdotukset

"Keskustele Helsingin haasteista", yhteenveto suoraan stadista keskustelufoo-
rumista

Hyvinvointi Helsingissä, julkaisun tiivistelmä Helsingin hyvinvoinnin haasteista ja
edellytyksistä

LIITTEET

Seminaarin ohjelma

Seminaarin osallistujat

1. JOHDANTO

Kaupunginvaltuuston strategiaseminaarissa linjattiin kaupungin strategiset lähtökohdat valtuustokaudelle. Tähän raporttiin on koottu seminaarissa pidetyt puheet, alustukset ja tiivistelmät jaetusta aineistosta sekä seminaarin ryhmätöiden tulokset. Ryhmätyöt ja niitä koskeva purkukeskustelu on koottu tiivistelmäksi, jossa esitetyt strategiat ovat jatkovalmistelun pohjana.

Raportti jaetaan kaikille valtuutetuille ja seminaarin osallistujille sekä kaupunginhallituksen jäsenille kaupunginhallituksen käsittelyn jälkeen.

Strategiatyö jatkuu seminaarin jälkeen siten, että linjaukset osaltaan ohjaavat hallintokuntien talousarvio- ja taloussuunnitelmaesityksen valmistelua.

Kaupungin strategioiden varsinainen käsittely tapahtuu valtuustossa marraskuussa vuoden 2006 talousarvion ja vuosien 2006 – 2008 taloussuunnitelman käsittelyn yhteydessä.

2. TIIVISTELMÄ

Tiivistelmään on koottu kunkin työryhmän esittämät kolme strategista painopistettä valtuustokaudelle siten, että samaa asiaa koskevat painopisteet on yhdistetty. Lisäksi kunkin strategian perässä on merkintä kaupunginjohtajasta ja apulaiskaupunginjohtajasta, jonka toimialaa strategia eniten koskee.

Hyvinvointi ja palvelut.

Strategiset painopisteet valtuustokaudella

1. Kaupungin palvelukokonaisuuden kehittäminen asiakaslähtöisesti.

Johtajisto

Lähtökohtana ovat virastojen palvelustrategiat, joissa on tarkasteltu mm. palvelujen järjestämistä, palveluverkoston laadullista ja tasapainoista kehittämistä.

Myös pääkaupunkiseudun palvelujen yhteiskäyttö on osa strategiakokonaisuutta. Yhteinen tavoite on hyödyntää olemassa olevia palvelutiloja ja tehostaa uusia investointeja.

2. Syrjäytymisen ehkäisy ja yhteistyön kehittäminen.

Stj, Sj

Strategisina toimenpiteinä korostuvat monipuolisen väestörakenteen kehittämisen turvaaminen, terveyden edistäminen, varhainen puuttumi-

nen sekä maahanmuuttajien tukeminen. Yhteistyön parantaminen on keskeinen keino sosiaalisesti eheän kaupungin turvaamiseksi. Yhteistyön parantaminen koskee niin hallintokuntien kuin kuntienkin yhteistyötä. Myös hoitoketjut sekä poikkihallinnollinen asiakaslähtöinen palvelutoiminta on tärkeä keino strategian toteuttamisessa.

Pääkaupunkiseudun tasolla yhteisesti sovitut sosiaali- ja terveystoimen kehittämistoimenpiteet tukevat strategiaa.

3. Osaamisen vahvistaminen.

Sj

Osaamisen vahvistamiseksi turvataan ammatillisten koulutuspaikkjen tarjonta ja lisätään oppisopimustoimintaa.

Kilpailutuksen osaaminen on tärkeää kilpailun hallitsemiseksi.

Kaupungin henkilöstön osalta tavoitteena on osaava, motivoitunut ja hyvinvoiva henkilöstö. Kaupungin työnantajakuva on tärkeä kehittämiskohde.

Kilpailukyky

Helsinki on luova ja innovatiivinen kaupunki. Tätä vahvuustekijää tulee aktiivisesti ylläpitää ja edelleen vahvistaa sekä kaupungin omin että seudun yhteisin toimenpitein

Strategiset painopisteet valtuustokaudella

4. Helsinkiläisten osaamisen ja seudun innovatiivisuuden vahvistaminen.

Kj, Sj

Kysymys on erityisesti täällä olevan ja täällä tarvittavan työvoiman osaamisesta, saatavuudesta ja kouluttamisesta. Taustalla on tulossa oleva työvoimapula. Osaamisen lisäämiseksi ja työvoimapulan torjumiseksi tulee ammatillisen tutkinnon aloituspaikkoja lisätä sekä kannustaa ammatillista suuntausta opiskelussa lisäämällä mahdollisuutta suorittaa saman aikaisesti ylioppilastutkinnon rinnalla ammatillinen tutkinto. Tämän lisäksi tarvitaan aktiivista maahanmuuttopolitiikkaa.

Kilpailukyvyn parantamisen konkreettisia toimenpiteitä valtuustokaudella ovat innovaatiostrategian toimenpideohjelman toteuttaminen niiltä osin, jotka edellyttävät seudun kaupunkien päätöksentekoa. Osaavan työvoiman saatavuus ja maahanmuuttopolitiikka ovat tärkeitä edellytyksiä kilpailukyvyn parantamiseksi.

5. Yritysten toimintaedellytysten parantaminen.

Kj

Toimiva infrastruktuuri on perustekijä, jolla Helsinki ympäristöineen nostetaan maailman muiden liiketoiminta- ja innovaatiokeskusten rinnalle. Myös asuntopolitiikka, laadukas palveluvarustus ja toimintavarma hallinto tukevat kansainvälistä kilpailukykyä.

Pääkaupunkiseudun elinkeinopolitiikkaa sekä kansainvälistä elinkeinomarkkinointia tehostetaan.

Yritysnäkökulma otetaan huomioon kaikessa suunnittelutoiminnassa.

6. Kustannustehokkuuden lisääminen kaupungin toiminnassa.

Kj

Kustannustehokkuus on kaikkia toimintoja yhteisesti koskeva strateginen painotus.

Kaupunkirakenne ja asuminen

7. Pääkaupunkiseudun kaupunkirakenteen kehittäminen ja aluekeskusten elinvoiman lisääminen.

Kaj

Kaupunkirakenteen kehittäminen vaatii seudun yhteistyön ja muotojen kehittämistä.

Ydinkeskustan, aluekeskusten ja suurten kaupunginosakeskusten kaa-voitus, hallittu täydennysrakentaminen, toimivat joukkoliikennetkaisu-työt, yhteistyö alueella toimivien kanssa sekä palvelujen monipuolisuus ovat tärkeitä kaupungin kilpailukykyä ja keskusten imagon nostamisen keinoja.

Pääkaupunkiseudun yhteistyönä tehdään yhteinen maankäytön kehityskuva. Myös muutoksen mahdollisuuksia seudun hallinnollisessa rakenteessa selvitetään.

8. Liikenteen pitkän aikavälin suunnittelu joukkoliikenteeseen tukeutuen.

Kaj, Ryj

Päätavoitteena on raideliikenteen merkittävä lisääminen YTV –alueella. Keskeisiä keinoja ovat ylikunnallisten liikennetkaisu-työ-ten toteuttaminen, sataman siirron etujen hyödyntäminen, kansainvälisten liikenneyhteyksien vahvistaminen, alueellisen liikenneverkon parantaminen saavutettavuuden parantamiseksi sekä joukkoliikenteen osuuden kasvattaminen.

Seudullisena toimenpidealueena on toimiva liikennejärjestelmä.

9. Asumisen monipuolisuus ja asuntotuotannon riittävyys.

Kaj

Päätavoitteita ovat kysyntää vastaavan asuntotarjonnan aikaansaaminen. Asuminen on myös seudullinen vetovoimatekijä.

Asuntotuotannon tarvitsemat tonttiresurssit turvataan ja kaavoitusta nopeutetaan ja tehostetaan. Satamalta vapautuvat alueet toteutetaan kaupunkimaisen tehokkaasti, pientalotuotantoalueiden tehokkuutta nostetaan. Asumisen laadun parantamiseksi kehitetään pientalomaisen kaupunkiasumisen malli. Asumisen monipuolisuudessa otetaan huomioon mm. kaupungin oman aravajärjestelmän kehittäminen. Asuntoalueiden toteuttamisessa otetaan huomioon mm. kaupunkirakenteen kestävä kehitys.

Pääkaupunkiseudulla toteutetaan yhteisvastuullista asuntopolitiikkaa. Seudullisessa asuntopolitiikassa pyritään yhteiseen sitovaan asunto-ohjelmaan ns. yhteistoimintakuntien kanssa.

3. KAUPUNGINVALTUUSTON PUHEENJOHTAJAN RAKEL HILTU- SEN PUHE

Hyvät viranhaltijat ja tiedotusvälineiden edustajat. Jag önskar alla välkomna till seminariet.

Uusi valtuusto on aloittanut.

Kun jo pidetyissä valtuuston kokouksissa on ollut tilaisuus kuunnella, aistia uuden valtuuston työtettä niin ensinnäkin haluaisin omasta puolestani todeta, että Helsingissä on korkea rima päästä valtuutetuksi. Se joka sen ylittää on sellainen kaupunkilainen, jolla ensinnäkin itsellään on syntynyt joku ajatus sydämessä ja järjessä siitä, että tätä asiaa haluaisin hoitaa ja myös onnistua siinä. Hänen on ennen valtuustoon valintaansa pitänyt saada jo monet muut vakuuttumaan siitä, että hän on se henkilö, joka minunkin asioitani voi viedä eteenpäin.

Näin valtuustokauden alussa haluan rohkaista meitä kaikkia pitämään mielessämme sitä alkuperäistä kipinää, joka on saanut meidät tahtomaan liikkeellöoloa.

Haluan myös muistuttaa siitä, että pian joudumme sille kehityksen kaarelle, jossa talouden lait tulevat vastaan ja joudumme asetelmaan, jossa ensin on saatava oma valtuustoryhmä vakuuttumaan siitä, että minun mielipiteeni ovat tärkeitä, niillä tulee olla ryhmässä tilaa. Tämän jälkeen alkaa laajempi vakuuttaminen.

Samalla tavalla koko uusi valtuusto etsii nyt omaa paikkaansa kaupungin päätöksentekojärjestelmässä.

Mikä on valtuuston perimmäinen tehtävä? Jos ajattelemme nyt tänään tämän seminarin haasteita, voisin lyhyesti sanoa, että valtuuston tärkein tehtävä olisi ohjata koko kaupungin isoja strategioita ja isoja kehittämissuunnitelmia. Se, mikä tulee olemaan ehkä suurin haaste tälle valtuustokaudelle on, että voisimme vaikuttaa myös talouden suunnitteluun ja saattaa yhteen vuosibudjettien raamit ja nämä keskeiset strategiat. Tällä tavalla valtuuston vaikutusvalta kasvaa ja muuttuu merkittävästi. Tätä työtä on jo aloitettu Eva-Riitta Siitosen kaudella, ja tulemme sitä jatkamaan.

Kun valtuusto on yhdistänyt talouden ja toimintojen sisällön strategian, valtuuston päätehtävänä tulisi luonnollisesti olla suorittaa arvioita, mitenkä olemme onnistuneet ja mitä haluamme painottaa valtuustokauden puolivälissä uudelleen.

Edellinen valtuusto piti oman työnsä loppuunsaattamisseminaarin marraskuussa ja olen poiminut muutamia asioita, jotka ovat täällä ryhmätöissäkin sisällä. Siellä korostui talouden strategioiden yhteensovittaminen ja sen lisäksi nousi erityisinä sisältökysymyksinä esille elinkeinopolitiikan nostaminen strategioiden keskiöön, se oli minusta selvä viesti.

Kilpailuttamiseen valmistautuminen oli viesti. Selkeä viesti oli myös se, että kilpailukykyinen kaupunki ja sosiaalisesti eheä kaupunki voivat olla yksi ja sama asia. Sosiaalisesti eheä kaupunki myös tukee kilpailukykyä. Tämä tuli esille myös aikajanaseminaarissa Finlandia-talolla elinkeinoelämän puheenvuoroissa.

Lisäksi seutuyhteistyö nousee ja on noussut jo meille erittäin keskeiseksi haasteeksi näille tuleville vuosille. Se on hyvässä alussa ja siihen tulemme monissa eri vaiheissa menemään syvemmin mukaan. Tämän seminaarin aiheet ovat yksi yhteen sen kanssa, mitä pääkaupunkiseudun neuvottelukunta on strategioiksi hyväksynyt.

Vielä eräs viime valtuustokauden evästys meille. Loppumattoman tärkeä asia on edunvalvonta valtion suuntaan. Maksajan roolista Helsingin tulee päästä tasavertaiseen asemaan toisten kuntien kanssa, mikäli Suomessa ihan oikeasti nähdään, että maa tarvitsee "veturialueen".

Kun olen voinut seurata tämän seminaarin valmisteluja, voisin sanoa, että tulemme työskentelemään ankarasti. Tiedämme, että tulemme vaikuttamaan myös siihen, että poliitikot ja valtuusto tulevat saamaan uudenlaista valtaa itselleen. Se tekee valtuutettujen työn – näin uskon - mielekkäämmäksi. Riippuu myös meistä itsestämme, tulemmeko me pitämään huolen siitä, että keskitymme isoihin linjauksiin vai näpertelemmekö pienissä kysymyksissä. Tämä on niitä arkipäivän tunnuslauseita tuolla keskusteluissa.

Jätän yhden ison kysymyksen tämän seminaarin työhön. Eli me voimme kysyä, missä meidän tulee onnistua seuraavien neljän vuoden aikana. Sitä vastausta haetaan, jokainen itsekseen, ryhmät ja viranhaltijat.

Haluan jo tässä vaiheessa esittää kiitokseni kaupunginkanslian ja talous- ja suunnittelukeskuksen henkilökunnalle sekä eri hallintokunnille ja tietokeskukselle, jotka ovat tehneet mielestäni mittavan työn tämän materiaalin taustavalmistelussa. Aineisto jää meille käsikirjaksi.

Lopuksi vielä kerron, että seminaarin työ otetaan tosissaan, kaupunginhallitus tulee antamaan talousarvion ja taloussuunnitelman lisäohjeet tämän seminaarityön painopisteiden kautta jo ensi vuoden talousarvion laatimista varten huomioitavaksi.

Sen jälkeen, hyvät valtuutetut, minä uskon, että tulemme pitämään vuoden 2007 talousarvion ja taloussuunnitelman lähetekeskustelun jo ensi vuoden tammikuussa. Nyt on siirtymävuosi ja ensi vuonna pääsemme siihen työjärjestykseen, mitä on haettu. Arvioisin, että kahden tai kolmen vuoden kuluttua pidämme väliarviointiseminaarin ja kauden loppuvaiheessa päätösarvioinnin.

Toivon, että jaksamme työskennellä mutta myös viihtyä täällä. Jag önskar, att vi också trivs här.

Seminaari on avattu.

4. YLIPORMESTARI EVA-RIITTA SIITosen PUHE

LÄHTÖKOHTIA SEURAAVALLE VALTUUSTOKAUDELLE

Helsingin kaupunginvaltuusto on jo kahdesti aloittanut kautensa seminaarilla, jonka tarkoituksena on ohjata kaupungin strategioiden ja niihin liittyvien toimenpiteiden valmistelua hallinnossa. Suunnittelujärjestelmän mukaan strategiat linjataan valtuustokauden alussa, ne päivitetään keskellä ja niiden toteutumista ja toteuttamistapaa arvioidaan kauden lopussa. Vuosien 2005 ja 2006 suunnittelun yhteiset lähtökohdat hyväksyttiin kaupunginhallituksessa 7. joulukuuta 2004.

Tähänastiset talousarviossa ja taloussuunnitelmassa esitetyt strategiat ovat kulke-neet nimellä yhteisstrategiat. Kaupunginvaltuusto on strategiaseminaareissaan pa-rin viime kauden aikana kirjannut ne strategiset haasteet ja linjaukset, joihin yhteis-strategiat ovat pyrkineet vastaamaan. Tavoitteena on ollut tuoda esille koko hallin-non yhteiset tärkeät strategiset linjaukset ja niitä toteuttavat toimenpidealueet.

Under vårt förra seminarium i mars i fjol utvärderade vi utfallet av de gemensamma strategierna. Vi konstaterade bland annat att förvaltningarna hade ställt upp mål för sin verksamhet och slagit fast insatsområden utgående från dessa strategier. Deras betydelse beror på förvaltningens egen omvärld. När det gäller att genomföra stra-tegierna och samordna dem med budgetberedningen finns det dock ännu mycket som kan förbättras.

Edelliselle valtuustokaudelle leimaa-antavaa oli pyrkimys talouden tasapainottami-seen. Siinä ollaankin edetty oikeaan suuntaan ja talous on nyt vakaammalla pohjal-la tietyin reunaehdoin – aihe, josta rahoitusjohtaja alustaa heti puheeni jälkeen. Tässä seminaarissa keskitymme tulevien vuosien haasteisiin sekä toiminnan kes-keisiin strategiisiin koko valtuustokautta koskeviin tavoitteisiin ja painopisteisiin. Tu-levista haasteista seuraavassa.

Suurten kaupunkien seutuyhteistyö ja verkostoituminen ovat tämän ajan ilmiöitä kaikkialla Euroopassa. Uudella valtuustokaudella Helsinki toimii yhä tiiviimmässä yhteistyössä naapuriemme Espoon, Vantaan ja Kauniaisten kanssa. Kohtaamme globaalitalouden aikakauden haasteet laajemmassa yhteisrintamassa myös Helsin-gin seudun kehyskuntien ja seudun muiden toimijoiden kanssa. Näin vahvistamme asemaamme yhä kovenevassa kaupunkiseutujen kilpailussa.

Pääkaupunkiseudun neuvottelukunnan ensimmäinen kokous pidettiin viime kesä-kuun alussa. Neuvottelukunnan työ pääsi nopeasti hyvään vauhtiin, ja yhteistoimin-ta on saanut kaikkialla positiivisen vastaanoton. Valtiovalta on ilmoittanut kantavan-sa edelleen huolta koko seudun asukkaiden hyvinvoinnista ja arjen sujumisesta. Kansallisiin intresseihin vedoten on oltu erityisen huolestuneita pääkaupunkiseudun kilpailukyvystä. Sisäasiainministeriössä on valmisteltu hallitusohjelman linjausten mukaisesti lakiehdotus seudun hallinnosta.

Helsingin seudun 14 kuntaa ovat tiivistäneet rivejään ja niiden ylin luottamushenki-löjohto on vastikään sopinut periaatteista, joiden pohjalta varsinainen yhteistyöso-

pimus valmistellaan kaupungin- ja kunnanvaltuustojen käsittelyyn ennen syksyä. Naapurimme Sipoo on myös mukana. Tämän vapaaehtoisen yhteistyön käynnistyessä yhteisin sitoumuksin lakiehdotukselta putoaa pohja pois ja se muuttuu tarpeettomaksi.

Olennaista on varmistaa julkisen sektorin toimenpiteiden ja voimavarojen suuntaaminen siten, että Helsingin seutu saa takaisin asemansa Suomen talouden veturina.

Tämän seminaarin lähtökohtia ovat osanottajille etukäteen jaettu luonnos kaupungin strategiakehikoksi, voimassa olevat yhteisstrategiat sekä pääkaupunkiseudun neuvottelukunnan hyväksymä seutuvisio. Helsingin yhteisstrategiat hyväksyi edellisen kaupunginvaltuusto talousarvion yhteydessä 17. marraskuuta 2004. Edellisenä päivänä, 16. marraskuuta, pääkaupunkiseudun neuvottelukunta oli hyväksynyt oman visionsa sekä siihen liittyvät kolme päämäärää niitä toteuttavine strategioineen ja kehittämishankkeineen.

Seudun visiossa on ilmaistu yhteinen tulevaisuuden tavoitetila. Lyhyesti ilmaistuna tavoittelemme maailmanluokan liiketoiminta- ja innovaatiokeskuksen asemaa. Samalla kehitämme metropolialuettamme yhtenäisesti toimivana alueena asukkaidemme hyväksi. Ihmisten arki ei tunne hallinnon rajoja, kuten on osuvasti todettu.

Pääkaupunkiseudun visiosta johdetut strategiset päämäärät koskevat hyvinvointipalveluja, kilpailukykyä sekä kaupunkirakennetta ja asumista. Hyvinvointia ja kilpailukykyä koskevat päämäärät ovat toisiaan tukevia, eivät kilpailevia tavoitteita, joille kaupunkirakenne, infrastruktuuri ja asuminen luovat keskeiset edellytykset.

Kaupungin eri toiminnot ovat muuttumassa luonteeltaan yhä enemmän ylikunnalliseksi. Paljon puhutaan siitä, ettei yhteiskunnan palvelurakenne vastaa Suomen kuntarakennetta. Hallitus on käynnistämässä peruspalvelurakennehanketta, jossa selvitetään kuntien peruspalvelujen tarkoituksenmukaista järjestämistä maan eri alueilla. Päätökset tämän selvitystyön pohjalta tehdään syksyllä 2006. Myös pääkaupunkiseudulla joudutaan miettimään palvelurakenteen tehostamista. Pääkaupunkiseudun neuvottelukunta on jo käynnistänyt palvelujen yhteiskäytön periaatteiden valmistelun. Sillä tähdätään yhteistoimintaan palvelutuotannon järjestämisessä ja palvelujen avaamiseen naapurikuntien asukkaille puolin ja toisin erityisesti kaupunkien raja-alueilla. Ensimmäisessä vaiheessa selvityksen kohteena ovat lakisääteiset palvelut. Yhteinen tavoite on myös hyödyntää olemassa olevia palvelutiloja ja tehostaa uusia investointeja. (Apulaiskaupunginjohtajien alustuksissa päästään tarkemmin paneutumaan tämän palveluyhteistyön suomiin mahdollisuuksiin.)

Pääkaupunkiseudun toinen yhteinen strateginen päämäärä on kilpailukykyyn parantaminen. Kilpailukyky oli yhtenä teemana myös äskettäin järjestetyssä Helsinki aikajanalla –seminaarissa, jossa sitä käsiteltiin eri toimijoiden näkökulmasta ja kansainvälisten vertailujen pohjalta. Kilpailukykyisen kaupunkialueen tunnusmerkit ovat professori Michael Parkinsonin mukaan innovatiivisuus, moniarvoisuus, osaaminen, hyvät yhteydet, kyky organisoida voimavarat yhteistyöhön sekä elämisen laatu..

Helsinki on niittänyt mainetta luovana ja innovatiivisena kaupunkina. Tämä on yksi vahvuksistamme, jota tulee aktiivisesti ylläpitää ja edelleen vahvistaa. Kilpailukykyarviointien huippusijoilta on nimittäin helppo myös pudota - huipulla tunnetusti tuulee. Yhteistyössä seudullisten kumppaniemme kanssa on valmisteltu ehdotus pääkaupunkiseudun innovaatiostrategiaksi "Yhdessä huipulle". Se sisältää 26 eri tahoille kohdistettua toimenpide-ehdotusta. Innovaatiostrategiaehdotusta jatkotyötetään parhaillaan toimenpideohjelmaksi niiltä osin, jotka edellyttävät seudun kaupunkien päätöksentekoa.

Ehdotus antaa myös eväitä valmisteilla olevalle seudun elinkeinopolitiikalle samoin kuin kansainväliseen markkinointityöhön, jota tehostetaan tulevaisuudessa. Helsingin tulisi kyetä jatkossa vetämään puoleensa merkittäviä kansainvälisiä investointeja, yrityksiä, tutkimuslaitoksia ja ulkomaalaisia opiskelijoita.

Det krävs ett målmedvetet och långsiktigt arbete för att Helsingfors skall förbli trivsamt och attraktivt. Staden måste också i fortsättningen säkra tillräckliga investeringar i infrastruktur, boende och kultur. Att stadsstrukturen och boendet skall utvecklas har valts till tredje strategiskt mål för huvudstadsregionen. Det är meningen att regionens gemensamma syn på markanvändning, boende och trafik skall utkristalliseras till en gemensam strategi. Ett förslag i saken utarbetas redan i år. Det är också aktuellt med ett mer omfattande regionalt samarbete som förarleds av att befolkningen ökar i kranskommunerna, trafiken till och från arbetet och den övriga trafiken växer och det behövs en solidarisk bostadspolitik. Biträdande stadsdiöktör Korpinen berättar mer om den här saken.

Tulevaisuuden tutkimuskeskuksen johtaja Markku Wilenius "muisteli" Aikajanalla –seminaarissa Helsingin tulevaisuutta vuodesta 2020 käsin. Hän totesi kaupungin olevan tuolloin verkottunut, luova, vihreä, maailmanluokan tapahtumia järjestävä ja moniarvoinen kansainvälinen kaupunki. Nämä trendit laitetaan liikkeelle nyt, tällä valtuustokaudella.

Kaupungin strategioiden tulisi kohdistua nimenomaan asioihin, jotka ovat tärkeitä kuntalaisten yleisen edun kannalta, onhan kuntalaisilla oikeus saada vastinetta verorahoilleen. Strategioiden laatimisen näkökulma on toiminnan vaikuttavuus, ei hallinnon vaivattomuus. Tämä osaltaan rajaa strategiat. Toki suunnitteluprosesseihin, hyvään hallintotapaan ja henkilöstöön liittyvät linjaukset ovat kuntalaisten ja muiden sidosryhmien tarpeiden tyydyttämisen välttämättömiä edellytyksiä, mutta niiden rooli on toimia strategioiden tukena.

Strategisen suunnittelun eräs sudenkuoppa on se, että pitäydytään luettelemaan ongelmia ja niihin ratkaisuja. Silloin tuloksena on helposti sävyiltään negatiivisia toimialakohtaisia menostrategioita. Tarvitsemme kuitenkin myös 'tulostrategioita', jotka tukevat olemassa olevia vahvuuksia ja tuovat uusia voimavaroja kaupungin menestykseksi. Tasapainon kannalta pitäisi miettiä, miten jotain hyvää lisätäksemme sen myös resursoimme. Jos johonkin jotain lisätään, on harkittava, mistä olemme valmiit ottamaan saman verran pois.

Tämän seminaarin kysymyksenasettelu kuuluu lyhyesti: mitkä ovat valtuuston haluamat, tämän valtuustokauden keskeiset strategiset painopisteet vaikuttavuuden ja kaupungin omista ja pääkaupunkiseudun yhteisistä näkökulmista nähtynä?

Työskentelyvälineeksenne on toimitettu, kuten edellä mainitsin, etukäteen luonnos kaupungin strategiakehikoksi keskustelua ja ennen kaikkea ryhmätyötä varten. Ryhmätyön tulokset puretaan huomenna ja yritetään loppukeskustelussa löytää tärkeimmät strategiset linjanvedot valtuustokaudelle.

Seminaarin jälkeen strategiatyö jatkuu siten, että linjaukset osaltaan ohjaavat hallintokuntien talousarvio- ja taloussuunnitelmaesityksen valmistelua. Tästä on tarkoitus lähettää hallintokunnille talousarvion laatimishjettä täydentävä ohje. Strategiat ovat osa talousarviota ja taloussuunnitelmaa ja ne käsitellään varsinaisesti sen käsittelyn yhteydessä syyskuun alkuun 2005.

Kun uusi strategiajakso nyt alkaa, voidaan samalla kysyä, miten itse ja yhdessä toimien niitä uudistamme. Uudistumisen osatekijöinä pidetään kykyä muuttaa olemassa olevia toimintatapoja, syventää ja jakaa tehtävissä tarvittavaa osaamista sekä kehittää uutta tietoa ja innovaatioita.

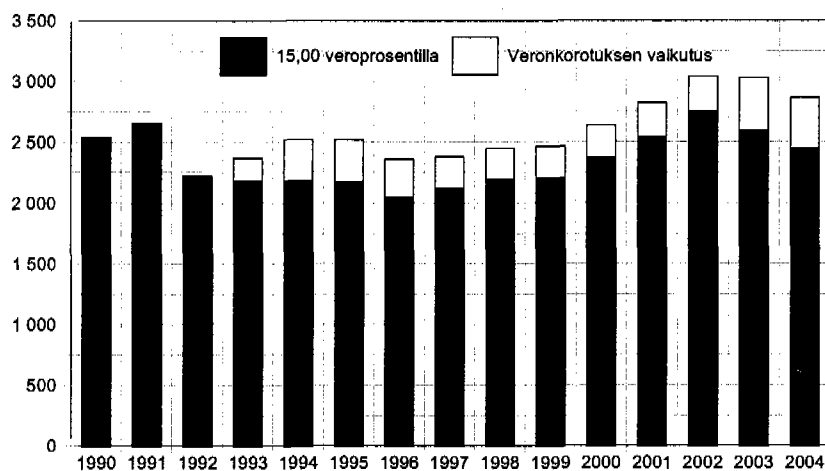
Uudistuminen on meidän kaikkien, niin luottamushenkilöiden kuin hallinnon edustajienkin yhteinen haaste.

Arvoisat valtuutetut. Linjaamalla tässä seminaarissa kaupungin strategioita sitoudumme samalla niihin. Parhaimmillaan se tarkoittaa sitä, että strategiat vaikuttavat sekä tiettyä toimialakokonaisuutta koskeviin ratkaisuihin että ovat mukana päivittäisessä poliittisessa päätöksenteossa ja hallinnollisessa johtamisessa.

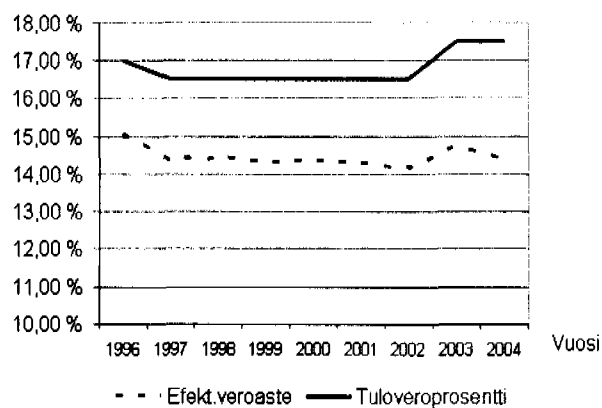
5. RAHOITUSJOHTAJA TAPIO KORHOSEN ALUSTUS

Helsingin kunnallisvero e/as 1990 – 2004

Vuoden 2004 rahanarvo

Tuloveroprosentti ja kunnallisveron efektiivinen veroaste, Helsinki

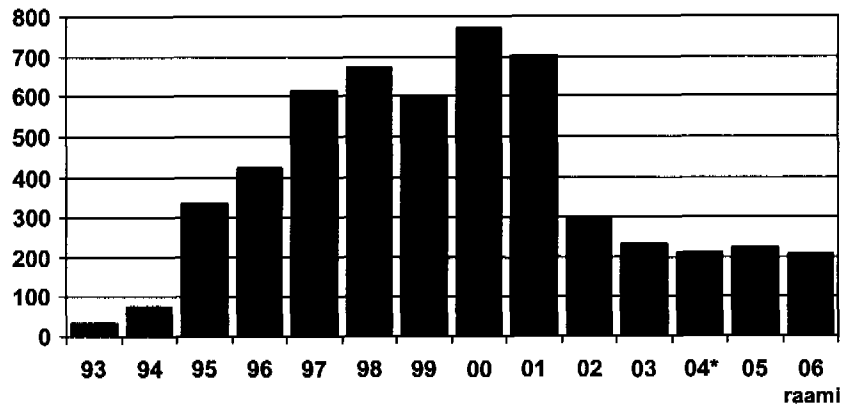

Helsingin kaupunki

Helsingin yhteisöverot 2004 rahanarvo

milj. €

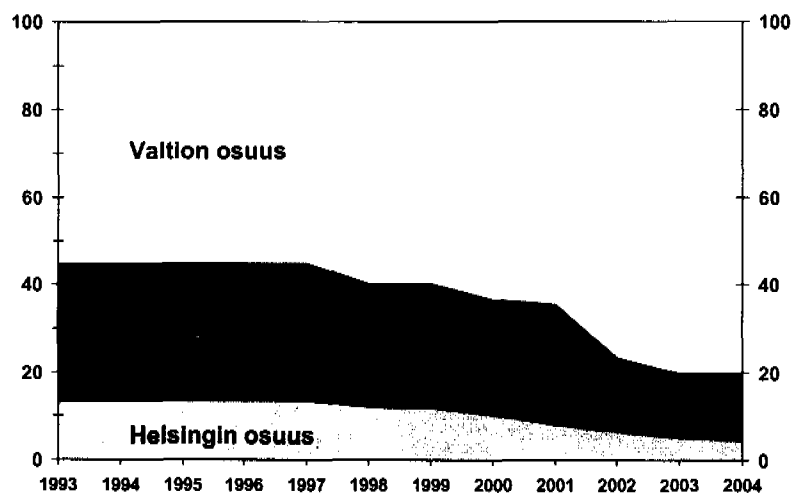
kaivo/verot ppt/21.2.2005

*Te-ennuste 2004

Helsingin kaupunki

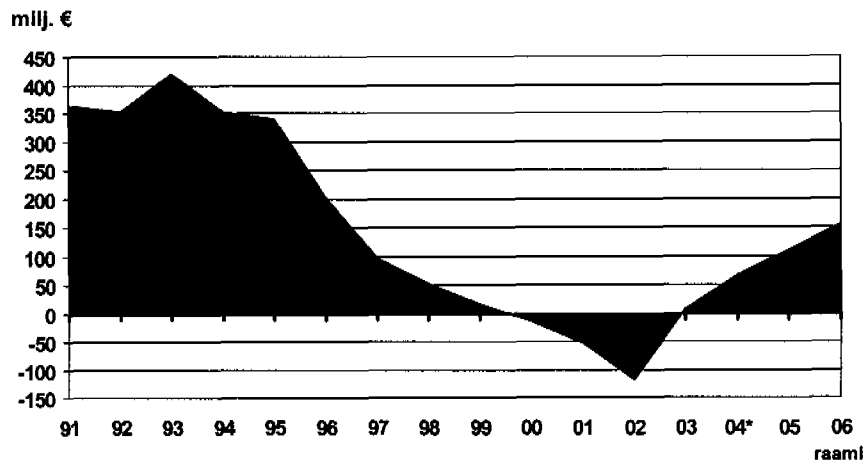
Yhteisöveron jakautuminen

Helsingin kaupunki

Valtionosuuksien kehitys Helsingissä

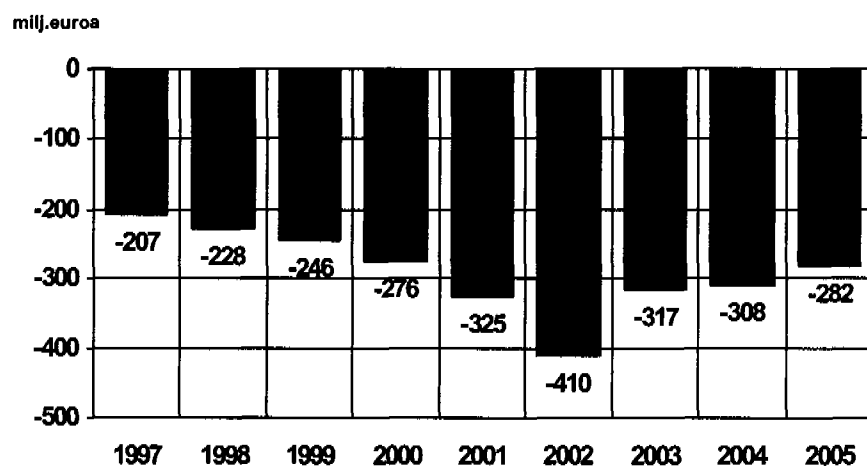

*Tp-ennuste 2004
kalvoValtos.ppt/21.2.2005

Helsingin kaupunki

Verotulotasauksen kehitys 1997-2005 Helsingissä

Heikki Helin
kalvoVerot7.10.2004

Helsingin kaupunki

TULOSLASKELMA, milj. euroa

	TP 2003	TP 2004	TA 2005	TS 2006	TA 2006
		ennuste			raami
Tulot	927	898	937	942	949
Menot	-3 009	-2 971	-3 166	-3 222	-3 241
Toimintakate	-2 082	-2 073	-2 228	-2 279	-2 292
Verotulot	1 984	1 928	2 040	2 082	2 031
Valtionosuudet	8	68	110	130	155
Rahoitustulot ja menot	139	138	111	112	109
Vuosikate	49	61	33	45	4
Poistot	-172	-177	-182	-183	-183
Satunnaiset tulot	115	121	51	50	50
Tilikauden tulos	-9	5	-98	-88	-129
Poistoeron muutos	-3	1	0	0	0
Varausten muutos	4	0	0	0	0
Rahastojen lisäys	-63	-22	-10	-10	-10
Rahastojen vähennys	27	43	19	15	15
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	-44	27	-89	-83	-124

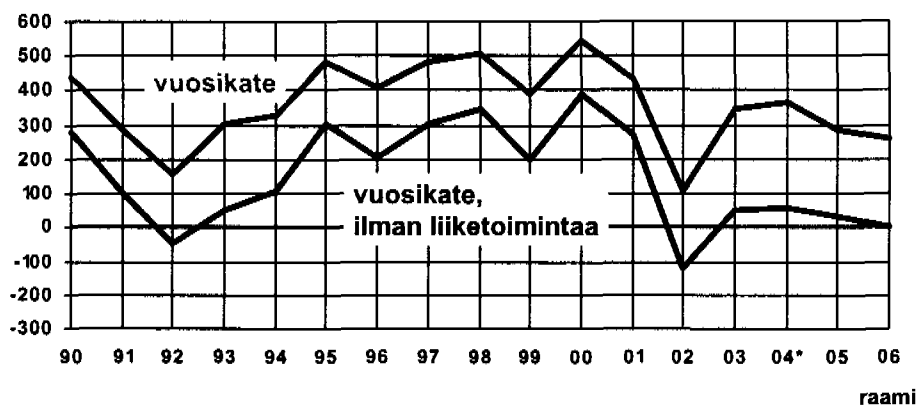
Kalvo/Raami2006/21.2.2005

Helsingin kaupunki

Helsingin vuosikate 2004 rahanarvo

milj.euroa

Kalvo/Vuosikate/21.2.2005

*Tp-ennuste 2004

Helsingin säästöpotentiaali ja vuokratarkistus

Milj. e 2003	Säästö- potentiaali 1	Säästö- potentiaali 2	Korjattu säästö- potentiaali 1	Korjattu säästö- potentiaali 2
Sosiaalivirasto	106	154	68	116
Terveysvirasto	118	149	101	132
Sos. ja terveys yhteen	225	295	170	240
Perusopetus ja lukio	46	59	24	37

Säästöpotentiaali 1 = Helsingin ero Helsingin, Espoon, Tampereen, Vantaan ja Turun keskiarvoon

Säästöpotentiaali 2 = Helsingin ero Espoon, Tampereen, Vantaan, Turun ja Oulun keskiarvoon

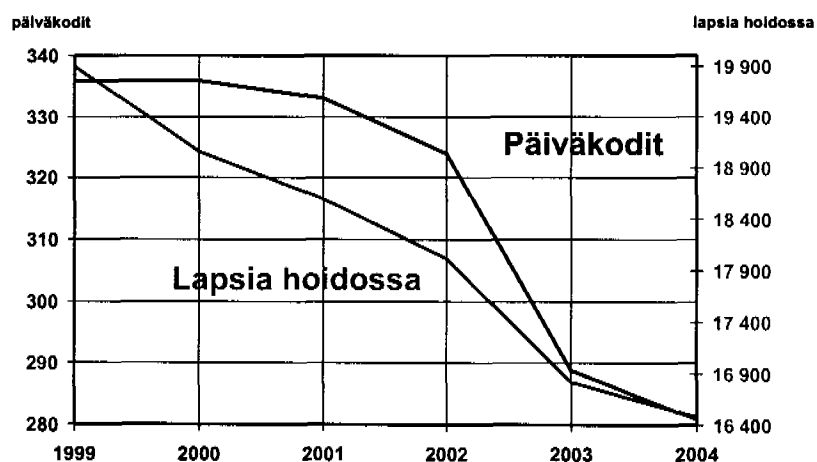
Korjatut säästöpotentiaalit= vähennetty keskiarvon ylittävä vuokraosuus

24022005 HH

Helsingin kaupunki

Päiväkotien ja hoidossa olleiden lasten määrät 1999 - 2004

Helsingin kaupunki

RAHOITUSLASKELMA, milj. euroa

	TP 2003	TP 2004 ennuste	TA 2005	TS 2006	TA 2006 raami
Tulorahoitus					
Vuosikate	49	61	33	45	4
Satunnaiset erät	115	107	49	49	49
Tulorahoituksen korjauserät	-30	-30	-30	-30	-30
Investoinnit					
Käyttöomaisuusinvestoinnit	-336	-295	-247	-271	-271
Rahoitusos. investointimenoihin	2	3	2	1	1
Käyttöomaisuuden myyntitulot	24	11	0	0	0
Varsinaisen toiminnan ja investointien nettokassavirta	-177	-143	-194	-206	-248
Antolainaus					
Antolainasaamisten lisäykset	-16	-14	-15	-8	-8
Antolainasaamisten vähennykset	47	43	43	43	43
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	150	280 ¹⁾	59	59	59
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	0	-166 ¹⁾	-59	-59	-59
Rahoitustoiminnan kassavirta	181	144	28	35	35
Peruspo:n slj. HKL:N ppo:aan	-2	0	-9	-11	-11
Pääoman siirto Heleniltä	50	110	0	0	0
Toimintapääoman muutos	52	111	-174	-182	-224

1) Lukuun sisältyy 70 milj. euroa vanhan lainan konvertoinnista johtuvaa lisäystä

Kahot/Raam2006/21.2.2005

HELSINGIN KAUPUNGIN LIKELATOSTEN TULOUTUKSET KAUPUNGILLE VUOSINA 2003-2006

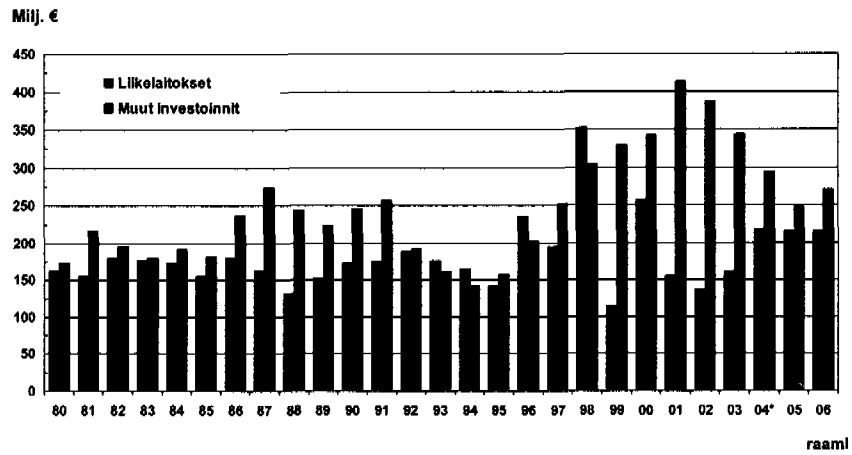
	TP2003 (milj.euroa)	ENN2004	TA2005	TS2006
Helen	94,8	94,6	92,9	91,8
Vesi	38,2	37,6	37,0	36,4
Satama	9,6	9,4	9,2	9,0
Hkl	15,0	14,1	14,3	14,3
Palmia	0,1	0,2	0,2	0,2
Tekstiilipalvelu	0,1	0,1	0,1	0,1
Varsinaiset tulotukset yhteensä*)	157,8	156,0	153,7	151,8
Ylimääräiset tulotukset Heleniltä	50,0	110,0		
Tulotukset yhteensä	207,8	266,0		
*) korvaus peruspääomalle+lainojen korot+lainojen lyhennykset				
Tariffituki+peruspääoma B:n korotus HKL:lle	-95,2	-91,7	-101,0	-106,4
Nettovaikutus kaupungin talousarvioon	112,60	174,30	52,70	45,40

Kaivot/Tulotukset2003-2006.xls

Helsingin kaupunki

Investoinnit 1980 - 2006 mukaan lukien liikelaitosten investoinnit (v. 2004 hintataso, RI=121,2)

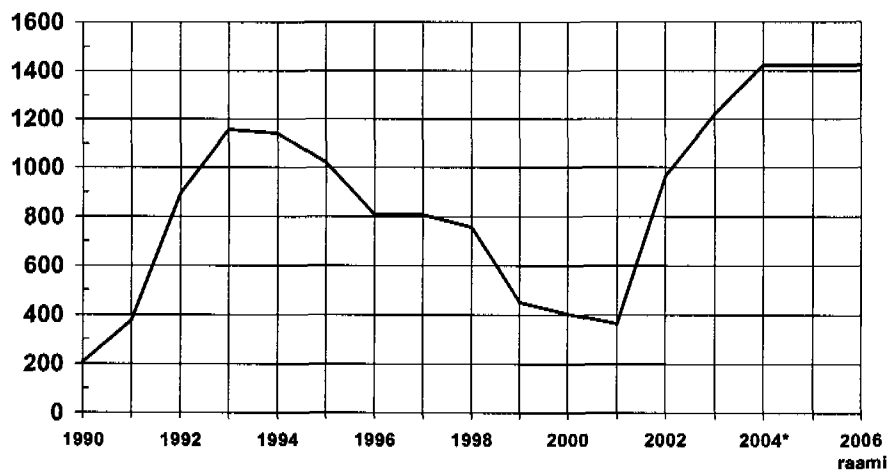
Kalvo/Raami2008/21.2.2005

*Tp-ennuste 2004

Helsingin kaupunki

Helsingin lainakanta €/asukas

kalvo/laina/21.2.2004

*tp ennuste

Helsingin kaupunki

HELSINGIN TALouden TULEVAISUUDEN UHKATEKIJÄT

- 1 VALTIONOSUUSJÄRJESTELMÄN JATKUVA
UUDISTAMINEN
-> VEROTULOTASAUS**
- 2 YHTEISÖVERON KUNTAOSUUS**
- 3 KUNNALLISVERON HEIKKO KEHITYS
-> VÄESTÖN POISMUUTTO**
- 4 YLEINEN TALOUSKEHITYS
-> TYÖTTÖMYYDEN KASVU
-> HELSINGIN SEUDUN TALOUSKASVU**
- 5 PALVELUTUOTANNON KORKEAT
KUSTANNUKSET**
- 6 VALTION MAHDOLLISET LISÄTEHTÄVÄT KUNNILLE**

KaVo/7Talouska/2005/1.3.2005

6. RYHMÄTYÖT

HYVINVOINTI JA PALVELUT	PI	VALTUUTETUT	SIHTEERI JA ASIANKUNNAT
TYÖRYHMÄ 1	Saarnio, Pekka	Alanko-Kahiluoto, Outi Asko-Seljavaara, Sirpa Björnberg-Enckell, Maria Gartz, Astrid Hakanen, Yrjö Hiltunen, Rakel Karhuvaara, Arja Näre, Sari Peltokorpi, Terhi Puhakka, Sirpa Sumuvuori, Johanna	Rickman, Birgitta Härkönen, Kimmo Frantsi Anneli Hari, Olli Aarva, Kim Simoila, Riitta Tulensalo, Hannu Vuontisjärvi, Tero

STRATEGISET PAINOPISTEET

Palvelukokonaisuuden kehittäminen asiakas- / asukaslähtöisesti

Virastoille palvelustrategiat, joissa päätetään myös mitkä palvelut tuotetaan itse, mitkä hankitaan muualta

Yli kuntarajojen

Laatukriteerit

Palveluverkoston laadullinen ja alueellisesti tasapainoinen kehittäminen

Palveluvalikoiman sitominen kokonaisuudeksi

Polarisointumisen estäminen ja syrjäytymisen ehkäisy

Monipuolinen väestörakenne

Maahanmuuttajat

Varhainen puuttuminen

Työllistäminen

Osaamisen vahvistaminen

Turvataan ammatilliset koulutuspaikat ja niihin hakeutuminen

Oppisopimustoiminta

Hiljaisen tiedon siirto / eläköityminen

Täydennyskoulutus

Henkilöstön hyvinvoinnin vahvistaminen

UHAT

Pitkäaikainen ja rakenteellinen työttömyys jatkuu

Työvoimapula / ikääntyminen

Ammattitaitoisen, motivoituneen henkilöstön menettäminen

Kilpailutuksen epäonnistuminen

Maahanmuuttajien kotoutumisen epäonnistuminen

HYVINVOINTI JA PALVELU- ALUE	PII	ASIAKASRYHMÄT	SIVUHEPOT ASIAKASRYHMÄ
TYÖRYHMÄ 2	Urho, Ulla- Marja	Aarnipuu, Tiia Ingervo, Sirkku Mäki, Terhi Puura, Heli Reinikainen, Pekka Räty, Laura Siimes, Hanna-Kaisa Sydänmaa, Johanna	Viljanen Liisa Lahtinen Olli Mickwitz, Leena Jarnila, Rauno Manninen, Asta Toivola, Matti

STRATEGISET PAINOPISTEET

Työryhmä asetti sosiaalisesti eheän kaupungin keskeiseksi tavoitteeksi. Painopisteet asetettiin toisaalta opetustoimeen, toisaalta hallintokuntien yhteistoimintaan, erityisesti sosiaali- ja terveyssektoreilla. Pidettiin keskeisenä, että ongelmiin puututaan varhaisessa vaiheessa, sillä niiden hoitaminen myöhemmin on vielä kalliimpaa.

Maahanmuuttajanäkökulman ja kuntalaisten yhdenvertaisuuden huomioonottamista pidettiin tärkeänä kaikilla osa-alueilla. Suurimpana uhkakuvana sosiaalisesti eheälle

kaupungille nähtiin rahoituksen epävarmuus. Kilpailuttamisen osaamisesta tulee varmistua; samoin palveluiden alueellisesta tasapuolisuudesta.

Syrjäytymisen ehkäiseminen ja terveyden edistäminen

Tavoitteena koulupudokkaiden määrän puolittaminen ja toisen asteen koulutuksen tarjoaminen kaikille. (keinoina opinto-ohjaus, oppilashuolto, iltapäivätoiminta, koulu-terveydenhuolto, kielenopetus maahanmuuttajille)

Tavoitteena turvallinen lapsuus, hyvä vanhuus. (keinoina lasten osalta vanhemmuuden tuki, neuvola, varhainen puuttuminen, lastensuojelu, vanhusten osalta omaishoito, kotihoito, oikean tasoinen hoitopaikka)

Lisäksi pidettiin tärkeänä

- erityisryhmien tarpeisiin vastaamista
- pitkäaikaistyöttömien määrän vähentämistä.

Tavoitteena terveyden edistämisen huomioon ottaminen hallintokuntien toiminnassa. (ennalta ehkäisevä työ terveydenhuollossa, opetustoimessa, liikuntapalveluiden tarjonta, toimiva mielenterveyspalvelu, kulttuuri- ja kirjastopalvelut)

Yhteistyön parantaminen

Tavoitteena asiakasnäkökulmasta ohjautuva toiminta

- sektorikohtaisen tarkastelun vähentäminen ja hallintokuntien välisen yhteistyön lisääminen
- sosiaali- ja terveydenhuollon hoitoketjut, esim. kotihoidon kokeiluhanke
- päivähoito ja lastensuojelu
- kouluterveydenhuolto ja lastensuojelu
- kulttuurisektori, nuoriso- ja sosiaalitoimi
- yhteistyö asukkaiden ja järjestöjen kanssa
- yhteistyö kuntarajojen yli yhteisesti sovituin pelisäännöin

Tavoitteena on ratkaista tietosuojaongelmat niin, että valtuustokauden lopulla voidaan hyödyntää sosiaali- ja terveydenhuollossa sekä opetustoimessa yhteisiä tietokantoja

Tavoitteena palvelutuotannon tuottavuuden ja vaikuttavuuden parantaminen

Kaupungin työnantajakuva ja henkilöstö

Tavoitteena osaava, motivoitunut ja hyvinvoiva henkilöstö

- henkilöstön rakenne vastaa kaupungin muuttuvaa väestöä (maahanmuuttajia peruspalveluihin)
- pätkätyöstä vakinaisiin työsuhteisiin
- täydennyskoulutus osaamisen varmistamiseksi

- toiminnan kehittäminen yhdessä henkilöstön kanssa
- työterveyshuollon palvelut
- osaava johtaminen

MUUTOKSET VOIMAVAROISSA

Lastensuojelun henkilökunnan voimavarojen vahvistaminen.
Varhainen puuttuminen vapauttaa myöhemmin voimavaroja.
Työmenetelmien kehittäminen.

KILPAILUKUNNAT	YHTEISET	SILMÄNÄ ASIAKAS
TYÖRYHMÄ 3	Kolbe, Laura	Karu, Heikki Krohn, Minerva Malinen, Jouko Mickelsson, Annukka Pajunen, Jussi Vikstedt-Nyman, Tea Vuorela, Antti Åhman, Göran
		Malinen, Matti Pöntinen, Ritva Makkonen, Antero Tuominen, Nyrki Waronen, Eero

VISIO:

Aidon kilpailukykyisen metropolialueen luominen

STRATEGISET PAINOPISTEET

Yhteistyö; lisäarvona kansainvälinen kiinnostavuus

Toteuttamisen edellytykset,
(seudullinen, valtio, yritykset, korkeakoulut)

Joukkoliikennejärjestelmä,

Asuntopolitiikka,

Kaavoitus- ja maankäyttö,

Palvelujen tuottaminen

Valtio/kunta: vastuut ja rahanjako

Osaamisen ja innovatiivisuuden parantaminen

Toteuttamisen edellytykset:

Koulutuksen kehittäminen kaikilla tasoilla, määrällisesti ja laadullisesti

Monikulttuurisuuden edistäminen

Osaava henkilöstö

Yritysten toimintaedellytysten ja toimintaympäristön ylläpitäminen

Toteuttamisen edellytykset:

Toimiva infrastruktuuri (joukkoliikenne, turvallisuus ym.)

Hyvä hallinto

Uusien yritysten houkutteleminen

Jo olemassa olevien yritysten tukeminen

Kaupungin alueellinen tasapaino työpaikkojen suhteen

KILPAILUKYKY

1) Kenen
Hki kuntana
Hki kaupunkina
Hki alueena
Helsinkiäisten

2) Kilpailu
Kenen kanssa ?
Millä alalla?
Mikä on voitto?

RYHMÄ	LOPPURAPORTTI	SIIVETSI
TYÖRYHMÄ 4	Oker-Blom, Jan D	Luukkainen, Hannele Ojala, Outi Rautava, Risto Sademies, Olli Vehviläinen, Sirkka- Liisa
		Paavola Vesa Heiskari Mirja Ollinkari, Matti Mäkelä, Susanna

KILPAILUKYVYN UHKAKUVIA

Aluepolitiikka, hajasijoitus, valtio-kaupunki –suhde rahanjaossa

Itämeren tuhoutuminen
Joukkoliikenteen osuuden pienentyminen
Järjestäytyneen rikollisuuden kasvu kansainvälistymisen myötä
Heikentyvä huoltosuhde

KILPAILUKYVYN MAHDOLLISUUKSIA:

Osaamisen ja innovoinnin vahvistaminen
Uusia alueita rakennusmaaksi
Itämeren alueen talouskasvu ja verkostoituminen
Pk-seudun yhteistyö
Raideliikenne: junayhteys lentoasemalle
Vihreyden ja puhtauden kaupunki
Hyvä kaupunkisuunnittelu
Aktiivinen työvoimapolitiikka

STRATEGISET PAINOPISTEET

Yritysnäkökulma kaikkiin strategiolhin, myös Pk-seudun yhteistyöhön (yrityspalvelu ja markkinointi)

Osaamisen tason kohottaminen ja monipuolistaminen kaikilla tasoilla ammattitaitoisen työvoiman turvaamiseksi

Kustannustehokkuuden lisääminen kaupungin toiminnoissa monipuolisten palvelujen turvaamiseksi

MUUTOKSET VOIMAVAROISSA

Resurssien siirtäminen tukipalveluista palveluihin ja tiloista toimintoihin tarpeelliset lähipalvelut turvaten

Resurssien yhteiskäyttö ja prosessien yhdenmukaistaminen Pks-kaupunkien kesken (hyvien käytäntöjen levittäminen)

Kuntien yhteistyömahdollisuuksien turvaaminen valtion toimenpiteiden uhkaa vastaan

Maahanmuuttopolitiikassa hyödynnettävä muuttajien osaaminen ja ammattitaito

Elinkeinopoliittisessa ohjelmassa ja kansainvälistymisstrategiassa arvioitava kaupungin elinkeinoasioiden resurssien sijoittuminen ja suuntaaminen

RYHMÄ	PUHEJOHTAJA	JÄSENET	SIVOTTEEN JA ASANTUNNIN PÄÄTTÄJÄ
TYÖRYHMÄ 5	Kalima, Kai	Enroth, Matti Helo, Pentti Koskinen, Kauko Leppä-aho Pauli Lindeman, Jukka Lohi, Jyrki Meriläinen, Risto Miettinen, Hanna Sinnemäki, Anni Soininvaara, Osmo Takkinen, Heikki	Sauramo, Vesa Roth, Raija Matikainen, Kristiina Venesmaa, Riitta Kare, Pertti Kansanen, Pekka

STRATEGISET PAINOPISTEET

Kaupunkirakenne

Pääkaupunkiseudun kuntarakenteen uudelleen järjestely välttämätöntä, tavoitteena YTV-alueen yhdistäminen (6-3) ; Sipoo tai osa siitä liitetään Helsinkiin myöhemmin

Liikenne

Tulevan Helsingin (YTV –alue) raideliikennettä lisätään voimakkaasti (länsimetro, etelämetro, Marjarata, suunnitteluun Santahaminan metro, Itämetro, Pasilan metro lentokentälle)

Viihtyisä ja kohtuuhintainen asuminen vetovoimatekijäksi

Tavoitteen saavuttaminen edellyttää seuraavia toimenpiteitä:

Tehokasta pientalokaavaa; tavoitteena uusilla alueilla tehokkuusluku vähintään 0.4

Satama-alueet toteutettava kaupunkimaisen tehokkaasti

Uusille alueille toteutettava monipuolinen asuntorakenne

Ns. yhteistoimintakunnille kuntien yhteinen sitova asunto-ohjelma

Asuntojen ja palvelujen yhtäaikainen toteuttaminen (lapsiperheet, vanhuksat)

Kaavoituksen nopeuttaminen ja tehostaminen sekä lainsäädännön muuttaminen (perusteettomat valitukset käsiteltävä kiireellisinä)

Asukkaiden osallistuminen kaavoitukseen (tieto niille joita pitää kuulla)

Helsinki voisi ehdottaa Santahaminan varuskunnan siirtoa Hyrylään (8-3)

Kaavan jättömaatkin otettava asumiskäyttöön

Selvitetään oikeudellisestikin helsinkiläisten oikeus päästä asumaan kaupungin omistamiin asuntoihin

Selvitetään kaupungin oman aravajärjestelmän toteuttamismahdollisuudet

Turvataan vähävaraisten vanhusten mahdollisuus päästä palveluasuntoihin

VOIMAVARAT

Rakentamiskelpoisista tonteista pulaa ei rahasta

Puute riittävän laajasta yhteisestä näkemyksestä

Innovatiivisuuden lisääminen ja palkitseminen

Seudun yhteistyötä ja muotoja kehitettävä □ amoin kuin lähialueyhteistyötä

Lainsäädäntöä uudistettava siten, että raideliikenteen aiheuttamaa kiinteistöjen arvonnousua voitava käyttää raideliikenteen rakentamiseen

RYHMÄ	PUROHUKKUN NIMEN	KÄYTTÖRYHMÄN NIMET	SIHTEERI
TYÖRYHMÄ 6	Rantanen, Tuomas	Johansson, Stefan Kaunola, Reijo Loukoila, Eija Pajamäki, Osku Perkiö, Sanna Puoskari, Mari Rauhamäki, Tatu Taina, Matti Wallden-Paulig, Irmeli	Kivinen Riitta Öberg Jukka Sippola-Alho, Tanja Härkäpää, Markus Rajajärvi, Tuomas

STRATEGISET PAINOPISTEET

Aluekeskusten elinvoiman kehittäminen (aluekeskus tarkoittaa muutakin kuin Itäkeskusta, Malmia ja keskustaa)

Kaavoituksellisten edellytysten luominen

Kiinteistöpolitiikka (esim. kaupungin virastojen hajasijoitus, ostoskeskusten kehittäminen)

Hallittu täydennysrakentaminen (erityispiirteiden vaaliminen, tiivistäminen, palvelujen asiakaskysynnän turvaaminen)

Osallistavan suunnittelun ja muun kansalaisvuorovaikutuksen lisääminen

Kulttuurillisten ym. sisällöllisten alueita elävöittävien hankkeiden tuottaminen

Toimivat joukkoliikennetkaisu

Sosiaalisten ongelmien kärjistymisen ratkominen ja alueellisen stigmatisoitumisen torjuminen

Yritysyhteistyön kehittäminen

Koulujen ja muiden lähipalvelujen turvaaminen

Lähiympäristö

Yhteisöllisyyden vahvistaminen

Asuntotarjonnan kehittäminen kysyntää vastaavaksi

Tonttiresurssien turvaaminen

Asuntopolitiikan stabilointi

Asumisen tason nostaminen (tila, ympäristön laatu, saavutettavuus, esteettömyys)

Rakentamisen laadun ohjaaminen kaavoituksella (mm. arkkitehtuurin monimuotoisuus, ei löysiä kaavoja)

Helsinkiin sopivan kaupunkipientalovaltaisen rakentamisen malli

Kaupunkirakenteen kestävä kehitys

Kerrostaloasumisen kehittäminen

Pitkäjänteinen suunniteltu rakennusten korjaaminen ja virkistysalueiden huomiointi

Väestön ikääntymisen huomiointi

Pitkän tähtäimen liikennesuunnittelu

Ylikunnallisten liikenneratkaisujen toteuttaminen

Joukkoliikenteen toimivuuden ja osuuden kasvattaminen palvelutarjontaa kehittämällä ja kontrolloimalla lippujen hintojen kehitystä

Kaupungin saavutettavuus eri liikennemuodoilla

Uusien alueiden liikennesumppujen estäminen

Kansainvälisten liikenneyhteyksien vahvistaminen sekä strategisesti että käytännön tasolla (huom. yhteistyö valtion kanssa)

Sataman etujen hyödyntäminen ja siihen liittyvien uhkien torjuminen

LISÄHUOMIOT

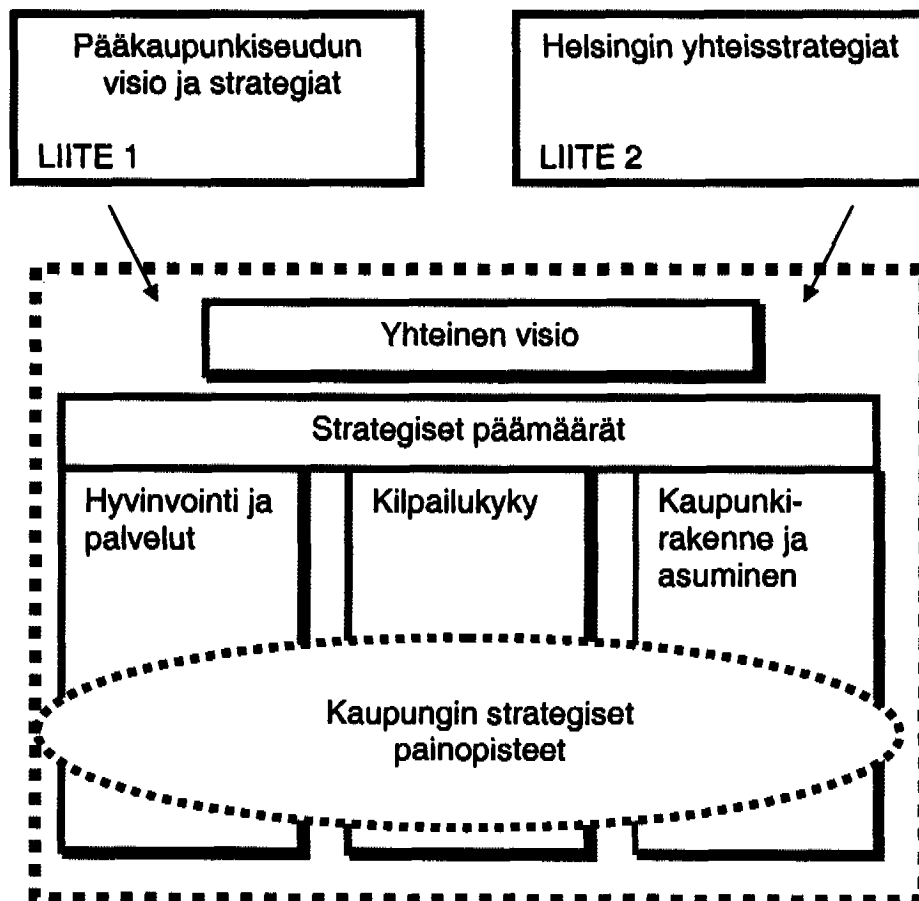
Tarvitaan sosiodemografisten tekijöiden huomioiminen tutkimuksellisesti, poikkihallinnollisesti ja ohjelmallisesti (etenkin eläköitymisen ja tavoitteiden mitattavuuden ottaminen huomioon)

Ydinkeskustan kehittäminen on syytä myös huomioida edelleen koko kaupungin imagon ja kilpailukyvyn ja identiteetin vahvistamiseksi

Ympäristöasioiden huomioiminen läpäisyperiaatteella kaikessa päätöksenteossa

7. JAETTU AINEISTO

Kaupungin strategialuonnos valtuustoseminaarin keskustelun ja ryhmätöiden pohjaksi

PÄÄKAUPUNKISEUDUN VISIO

Pääkaupunkiseutu on kehittyvä tieteen, taiteen, luovuuden ja oppimiskyvyn sekä hyvien palvelujen voimaan perustuva maailmanluokan liiketoiminta- ja innovaatiokeskus, jonka menestys koituu asukkaiden hyvinvoinnin ja koko Suomen hyväksi. Metropolialuetta kehitetään yhtenäisesti toimivana alueena, jossa on luonnonläheinen ympäristö ja hyvä asua, oppia, työskennellä sekä yrittää.

PÄÄMÄÄRÄ 1

Asukkaiden hyvinvoinnin parantaminen ja palvelutoiminnan tehostaminen pääkaupunkiseudun kunnissa erilaisilla yhteistoimintamuodoilla

Päämäärää toteuttavat seuraavat ehdotukset kaupungin strategioiksi (-) sekä pääkaupunkiseudun neuvottelukunnan hyväksymät strategiset linjaukset (o)

1.1 Talousstrategia.

Strategia linjaa kaupungin palvelutoiminnan taloudellisuuden, tehokkuuden ja tuottavuuden parantamisen toimenpidealueet. Strategia on edellytys hyvinvointipalvelujen kehittämiseksi kaupungissa ja pääkaupunkiseudulla.

- Palvelutoiminnan kustannuskehityksen hallinta
- Raamiohjauksen ja talouden seurannan tehostaminen

1.2 Oppimisen/osaamisen strategia.

Strategialla turvataan kaupungin ja sen väestön muutosvalmius tiedon ja osaamisen merkityksen kasvaessa yhteiskunnassa. Kaupunki edistää ja osallistuu aktiivisesti yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa tietoyhteiskuntaa koskevien kansallisten tavoitteiden toteuttamiseen.

- Asukkaiden tietotekniset ja muut perusvalmiudet
- o Yhteiset sivistystoimen kehittämishankkeet

1.3 Sosiaalisen eheyden strategia

Kaupunki kehittää eri osapuolten kanssa yhteen sovitun sosiaalisen toimintalinjan, jolla vahvistetaan asuinalueiden turvallisuutta ja viihtyvyyttä. Vahvistamalla asukkaiden omatoimisuutta, monipuolisia toimintamahdollisuuksia ja yhteistoimintaa ehkäistään tuen tarpeen määrän kasvua, syrjäytymistä ja alueellista erilaistumiskehitystä.

- Syrjäytymisen ja alueellisen erilaistumisen ehkäisy
- Terveystoimien vaikuttaminen
- Lähiötyö ja kaupunginosien uudistaminen
- Vanhuspalveluohjelman toteuttaminen
- Maahanmuuttajien kotouttaminen
- o Yhteiset sosiaali- ja terveystoimen kehittämistoimenpiteet

1.4 Pääkaupunkiseudun palvelujen yhteiskäyttö.

Strategia linjaa mitä palveluja seudulla tulee yhteisesti kehittää ottaen huomioon mm. ikärakenteen muutosten ja rahoituspohjan haasteet.

- o Palvelukapasiteetin ja investointien ohjaus. Olemassa olevan palvelukapasiteetin yhteinen käyttö pääkaupunkiseudulla sekä uusien palvelu- ym. investointien yhteinen investointien ajoitus ja koordinointi.
- o Erityisryhmien palvelujen keskittäminen
- o Yhteiskäyttöisten palvelujen laatukriteerit.

- Palvelujen sähköisen ympäristön kehittäminen.
- Palvelujen hinnoittelun periaatteiden selvittäminen
- Kilpailuttamisen ja yhteisen hankinnan pelisääntöjen ja toimintatavan kehittäminen
- Palvelusopimukset
- Palvelujen yhteiskäytöstä viestittäminen

- Yhteiset ympäristön ja teknisen toimen kehittämistoimenpiteet

1.5. Yhteinen palveluorganisaatioiden ohjaaminen

- HUS strategia, lautakunta seudun sairaaloille sekä palveluverkkoselvitys ja palveluprosessien läpikäynti

PÄÄMÄÄRÄ 2

Pääkaupunkiseudun kilpailukyvyn parantaminen

Päämäärää toteuttavat seuraavat ehdotukset kaupungin strategioiksi (-) sekä pääkaupunkiseudun neuvottelukunnan hyväksymät strategiset linjaukset (o)

2.1 Kaupungin elinkeinostrategia

Strategia korostaa Helsinkiä kilpailukykyisenä sijoittumiskohteena, jolla on laadukas ja luotettava toimintaympäristö yrityksille ja jonka elinkeinorakenne on monipuolinen.

- Elinkeinopoliittinen suunnittelu ja sen kehittämishankkeet
- Sidosryhmäyhteistyö
- Seudullinen elinkeinopolitiikan ja kansainvälinen elinkeinomarkkinointi
- Innovaatiostrategian toteuttaminen
- Osaavan työvoiman saatavuus ja maahanmuuttopolitiikka

2.2. Helsingin pääkaupunkiasema

Kaupungin kansainvälisen toiminnan strategia tähtää Helsingin kansainvälisen aseman vahvistamiseen. Tavoitteena on taloudellinen ja toiminnallinen menestys eurooppalaisena suurkaupunkina.

- Osallistuminen eurooppalaisen kaupunkipolitiikan kehittämiseen, edunvalvontaan ja kansainvälisiin projekteihin.

PÄÄMÄÄRÄ 3

Kaupunkirakenteen ja asumisen kehittäminen

Päämäärää toteuttavat seuraavat ehdotukset kaupungin

strategioiksi (-) sekä pääkaupunkiseudun neuvottelukunnan hyväksymät strategiset linjaukset (o)

3.1. Kaupungin maankäyttöstrategia

Strategia pyrkii Helsingin kaupunkirakenteen tiivistämiseen ja eheyttämiseen. Rakenteen kehittäminen tukeutuu joukkoliikenteeseen ja etenkin raideliikenteeseen. Uudet rakentamisalueet sijoitetaan raideliikenteen ja sen asemien yhteyteen. Kaupunkirakenne kehittyy kaupunginosissa moni-ilmeisenä ja rikkaana.

- Kaupunkirakenteen monipuolisuus keskustassa, esikaupunkialueilla ja työpaikka-alueilla
- Asuntotuotannon edellytysten luominen kaavoituksella
  - o Yhteinen maankäytön kehityskuva
  - o Toimiva liikennejärjestelmä (PLJ)

3.2. Kaupungin asuntopolitiikka

Strategiana on terveellinen, turvallinen ja viihtyisä kaupunki, jossa on tarjolla laadukkaita, eri elämäntilanteisiin ja elintason muutoksiin soveltuvia asuntoja. Yhdyskunnat ja asuntorakentaminen toteutetaan kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti.

Asuntopoliittisten toimien tarkoituksena on parantaa pysyvästi asunto-oloja Helsingissä, tasoittaa asumistason eroja ja torjua sosiaalista segregatiota sekä parantaa asuntomarkkinoiden toimintaa ja Helsingin kilpailukykyä asuinpaikkana.

- Asuntotuotannon määrän ja monimuotoisuuden lisääminen asunto-ohjelman mukaisesti
- Asuntokannan ylläpito ja kehittäminen sekä väestön asumisolosuhteiden parantaminen.
- o Yhteisvastuullinen asuntopolitiikka

Sosiaaliviraston haasteet ja painopisteet valtuuston strategiaseminaaria varten

SOSIAALIVIRASTON PÄÄMÄÄRÄT, TOIMINTA-AJATUS

Sosiaaliviraston vuoden 2006 ja koko valtuustokauden haasteet ja strategiset painopisteet jäsennetään viraston toiminta-ajatuksen mukaisesti.

Sosiaalivirasto turvaa lasten ja nuorten hyvän kasvun edellytykset, vahvistaa aikuisten toimintakykyä ja vastuullisuutta varmistaa vanhoille ihmisille turvallisen ja arvokkaan elämän.

Sosiaalivirasto edistää Helsingin kehittymistä sosiaalisesti tasapainoiseksi kaupungiksi yhdessä helsinkiläisten ja muiden toimijoiden kanssa siten, että heitteille ei jää kukaan.

Sosiaalivirasto turvaa lasten ja nuorten hyvän kasvun edellytykset

Haasteet:

- lasten päivähoitossa toiminta ja talous eivät vielä ole tasa painossa.
- päivähoiton talouden hallinta vaatii nopeaa reagointia lapsimäärän muutoksiin
- Helsingissä lastensuojelun tarve on yli kaksinkertainen muuhun maahan verrattuna
- vanhempien päihdeongelmat aiheuttavat eniten lastensuojelun tarvetta ja sijaishuollon tarve on edelleen kasvamassa

Valtuustokaudella:

- Lasten päivähoitossa tarve ja tarjonta saatetaan tasapainoon, mikä merkitsee sekä vanhojen päiväkotien lopettamista että uusien perustamista.
- Päivähoiton suunnittelun ja seurannan menetelmiä on parannettava, jotta väestömuutoksiin voidaan reagoida aikaisempaa nopeammin.
- Lasten päivähoiton ja opetustoimen tilaratkaisut sovitetaan yhteen.
- Varhainen tuki kohdennetaan ensisijaisesti pienimpiin ja riskiolosuhteissa eläviin lapsiin.
- Ehkäisevän työn muotoja lisätään ja lastensuojelun avohuollon vaikuttavuutta seurataan ja parannetaan. Tällöin sijaishuollon tarpeen kasvua pystytään pitkällä aikavälillä estämään.
- Päihdetyötä kohdennetaan etenkin ehkäisevään perhetyöhön.
- Selvitetään perhekeskusten laajentamista moniammatillisiksi yksiköiksi yhdessä terveystieteiden kanssa.

Sosiaalivirasto vahvistaa aikuisten toimintakykyä ja vastuullisuutta

Haasteet:

- Ehdotettu työmarkkinatuen uudistus merkitsee toteutuessaan kunnille laajempaa vastuuta työllistämisestä ja työmarkkinoiden ulkopuolelle jäävien taloudellisesta toimeentulosta
- Helsingissä pitkäaikaisesti toimeentulotukea saavien määrä on poikkeuksellisen korkea
- Valtaosa toimeentulotukea saavista on yksinäisiä, työkäisiä ja työttömiä ihmisiä
- Mielenterveyskuntoutujien asumispalvelujen kustannukset ovat kasvaneet tuntuvasti; oikeansisältöiset asumispalvelut vähentävät sairaalahoidon tarvetta
- Maan asunnottomista noin puolet on Helsingissä

Valtuustokaudella:

- Toimeentulotukimenoja voidaan alentaa parantamalla työttömien työllistymisen edellytyksiä ja kohdentamalla sosiaaliviraston työllistämismäärärahoja pääsääntöisesti toimeentulotukea saaviin työttömiin asiakkaisiin.
- Varaudutaan työmarkkinatuen vastikkeelliseksi muuttamiseen vahvistamalla myös toimeentulotuen vastikkeellisuutta.
- Toimeentulotukimenojen kasvun ehkäisemiseksi tarvitaan työllistämistoiminnan tuntuvaa vahvistamista ja lisäämistä. Riittävien aktivointi- ja työharjoittelupaikkojen saamiseksi rakennetaan laaja aktivointipaikkojen verkosto yhdessä kolmannen sektorin ja yksityisten työpaikkojen kanssa. Tämä edellyttää yhteistyön koordinoitua kaupungin sisällä.
- Mielenterveyskuntoutujien asumispalvelujen palvelurakennetta kehitetään siten, että asumispalvelut voivat ottaa vastaan entistä enemmän hoitoa ja huolenpitoa vaativia asiakkaita ja pystyvät turvaamaan kuntoutumisedellytykset, jotta sairaalasta avohoitoon siirtyminen on turvallista.
- Asunnottomien asumismahdollisuuksia järjestetään pääkaupunkiseudun yhteistyönä.

Sosiaalivirasto varmistaa vanhoille ihmisille turvallisen ja arvokkaan elämän

Haasteet:

- Helsingin vanhuspalveluissa on muuta maata enemmän vanhuksia ympärivuorokautisessa laitoshoidossa
- Vanhusten hoito jakautuu sosiaaliviraston ja terveyskeskuksen toimintoihin, jolloin hallintorajat voivat aiheuttaa ongelmia hoitoketjun sujuvuuteen ja vanhuksen kannalta oikeaan sijoittumiseen.
- Sosiaalihuollon valtakunnallinen kehittämisohjelma asettaa vanhusten palveluissa palvelutarpeen arvioinnille määräaikoja.

Valtuustokaudella:

- Lisätään vanhenevien ihmisten toimintakykyä ylläpitäviä ja parantavia palveluja yhdessä liikuntatoimen ja vapaaehtoisjärjestöjen kanssa. Tällä tavoin laitoshoidon tarvetta voidaan siirtää ja vähentää.
- Jotta voidaan ehkäistä pysyvää sijoittumista ympärivuorokautiseen hoitoon, lisätään ja parannetaan vanhusten kuntoutusta.
- Luodaan monipuolisia vanhusten keskuksia, jossa resursseja siirretään asukkaiden hoidon ja hoivan tarpeen mukaan.
- Panostetaan vanhustalujen uusien työmuotojen ja osaamisen kehittämiseen. Hyödynnetään vanhusten arjen elämää helpottavaa tekniikkaa.
- Varaudutaan mahdollisiin uusiin vanhustalujen määräaikoja koskeviin valtakunnallisiin velvoitteisiin.
- Seurataan sosiaaliviraston ja terveystalujen yhteistyön sujumista erityisesti palveluketjun sujumisesta ja vanhusten sijoittumisesta taroituksenmukaiseen asumis- tai hoivapaikkaan.

VIRASTON ORGANISAATION TÄRKEIMMÄT VALTUUSTOKAUDEN TAVOITTEET OVAT:

- hyväksytyt strategiakokonaisuuden toteuttaminen
- organisaatiouudistuksen onnistunut toteuttaminen
- talouden hallinta ja yksikkökustannusten alentaminen
- onnistunut henkilöstöpolitiikka.
- uusi palvelustrategia mukaan lukien kilpailuttamista koskeva ohjelma.

Sosiaaliviraston lähivuosien tärkein tehtävä on elämäkaaristrategian toteuttaminen. Sosiaaliviraston visiossa on viisi keskeistä elementtiä;

- vaikuttavuus
- ihmisistä lähtevä työorientaatio
- kumppanuus asukkaiden, asiakkaiden ja muiden alan toimijoiden kanssa
- työyhteisöjen hyvinvointi sekä
- suurkaupunkien sosiaalisten ongelmien tunnistaminen, tunnetuksi tekeminen ja urbaaniin ympäristöön soveltuvien työmuotojen kehittäminen.

Sosiaaliviraston organisaatio muuttui vuoden 2005 alusta alueorganisaatiosta elämäkaaren mukaiseksi organisaatioksi. Uusi organisaatio on yhtenevä toiminta-ajatuksen, viraston strategioiden ja talousarviorakenteen kanssa. Uuden organisaation rakenne tukee toimialaa keskittymään perustehtäväänsä. Organisaatiomuutoksen läpivienti yli 11 000 ammattilaisen organisaatiossa vaatii määrätietoista johtamista. Kysymyksessä on pitkäjänteinen tehtävä, koska uudistus edellyttää myös työkäytäntöjen ja toimintatapojen muutosta.

Valtuustokaudella tehostetaan seurantaa ja arviointia, jotta voidaan varmistaa toiminnan eteneminen vision ja strategian suuntaan sekä seurata ja arvioida organisaatiouudistukselle asetettujen tavoitteiden toteutumista.

Valtuustokauden aikana sosiaalivirasto luo merkittävimpiin palveluihin vaikuttavuuden arviointimenetelmät, jotta työn vaikuttavuus tunnetaan. Vasta tällä pohjalla voidaan vaikuttavuutta parantaa. Kaikkiin palveluihin luodaan valtuustokauden aikana kustannustehokkuuden seurantamenetelmät. Tavoitteena on kustannusten läheneminen Kuusikon keskitasoa. Palveluissa on valtuustokauden lopussa tarpeita vastaava ja joustava henkilöstörakenne ja -mitoitus. Taloudellista osaamista, erityisesti hankintaosaamista ja kilpailuttamista parannetaan koulutuksella ja uusilla rekrytoinneilla. Sosiaalivirasto pysyy annetuissa määrärahaameissa.

Viraston uudistettavassa henkilöstöstrategiassa otetaan huomioon henkilöstön eläköityminen sekä strategian edellyttämä osaamisen ja uudistumisen tarve. Varaudutaan taloudellisesti valtakunnalliseen henkilöstön täydennyskoulutusvelvoitteeseen. Ikääntyvä henkilöstö edellyttää huomion kiinnittämistä myös työhyvinvointiin.

Sosiaalivirasto valmistelelee sosiaalilautakunnan päätettäväksi palvelustrategian vuoteen 2015. Strategiassa määritellään mm. palvelut, jotka tuotetaan oman organisaation toimesta ja palvelut, jotka ostetaan tai tehdään yhdessä muiden kuntien tai muiden yhteisöjen kanssa.

SOSIAALIVIRASTON STRATEGIAKARTTA

TOIMINTA-AJATUS

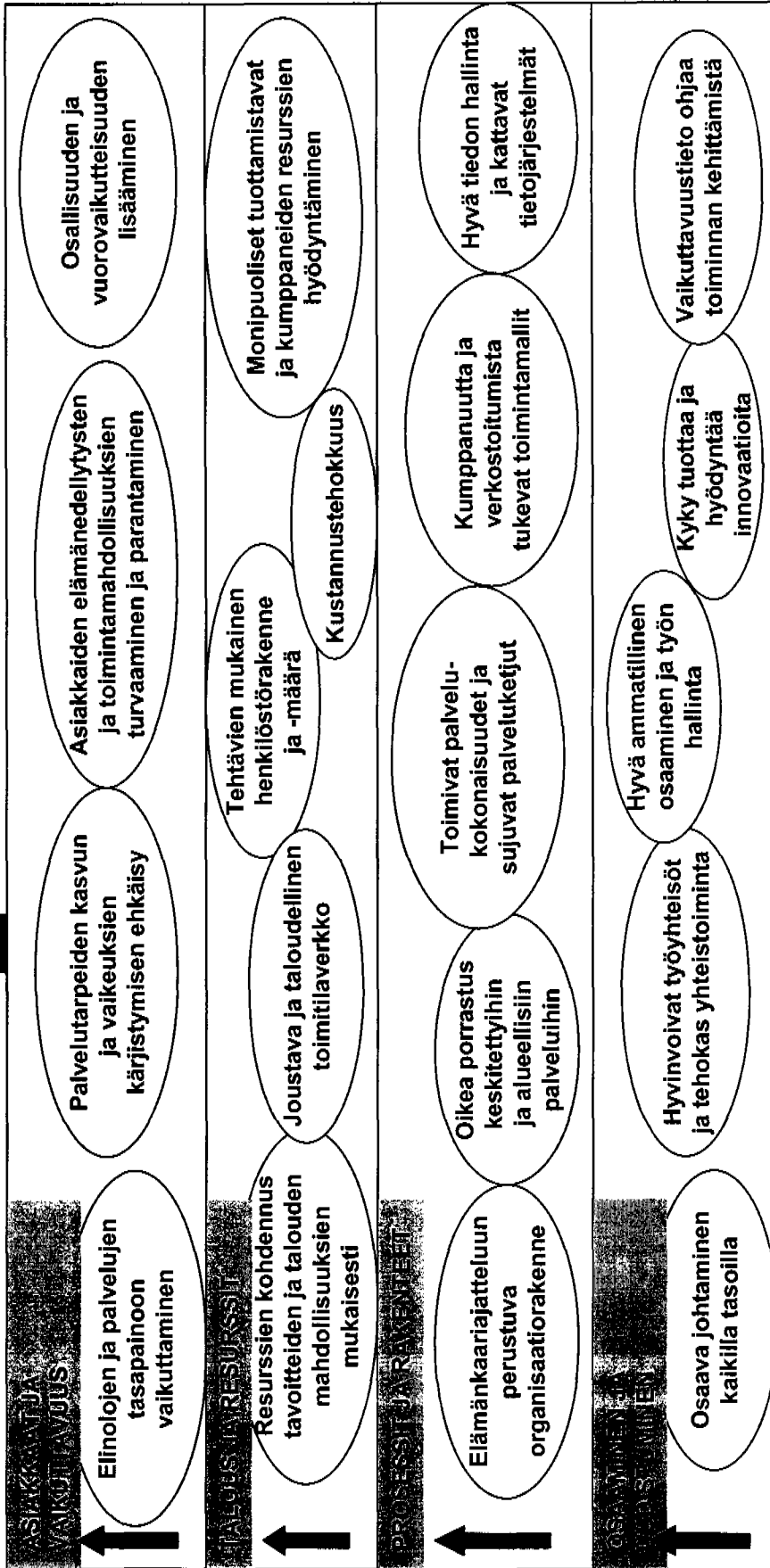
Sosiaalivirasto

- turvaa lasten ja nuorten hyvän kasvun edellytykset
- vahvistaa aikuisten toimintakykyä ja vastuullisuutta
- varmistaa vanhoille ihmisille turvallisen ja arvokkaan elämän.

Sosiaalivirasto edistää Helsingin kehittymistä sosiaalisesti tasapainoiseksi kaupungiksi yhdessä helsinkiläisten ja muiden toimijoiden kanssa siten, että heille ei jää kukaan.

VISIO 2010

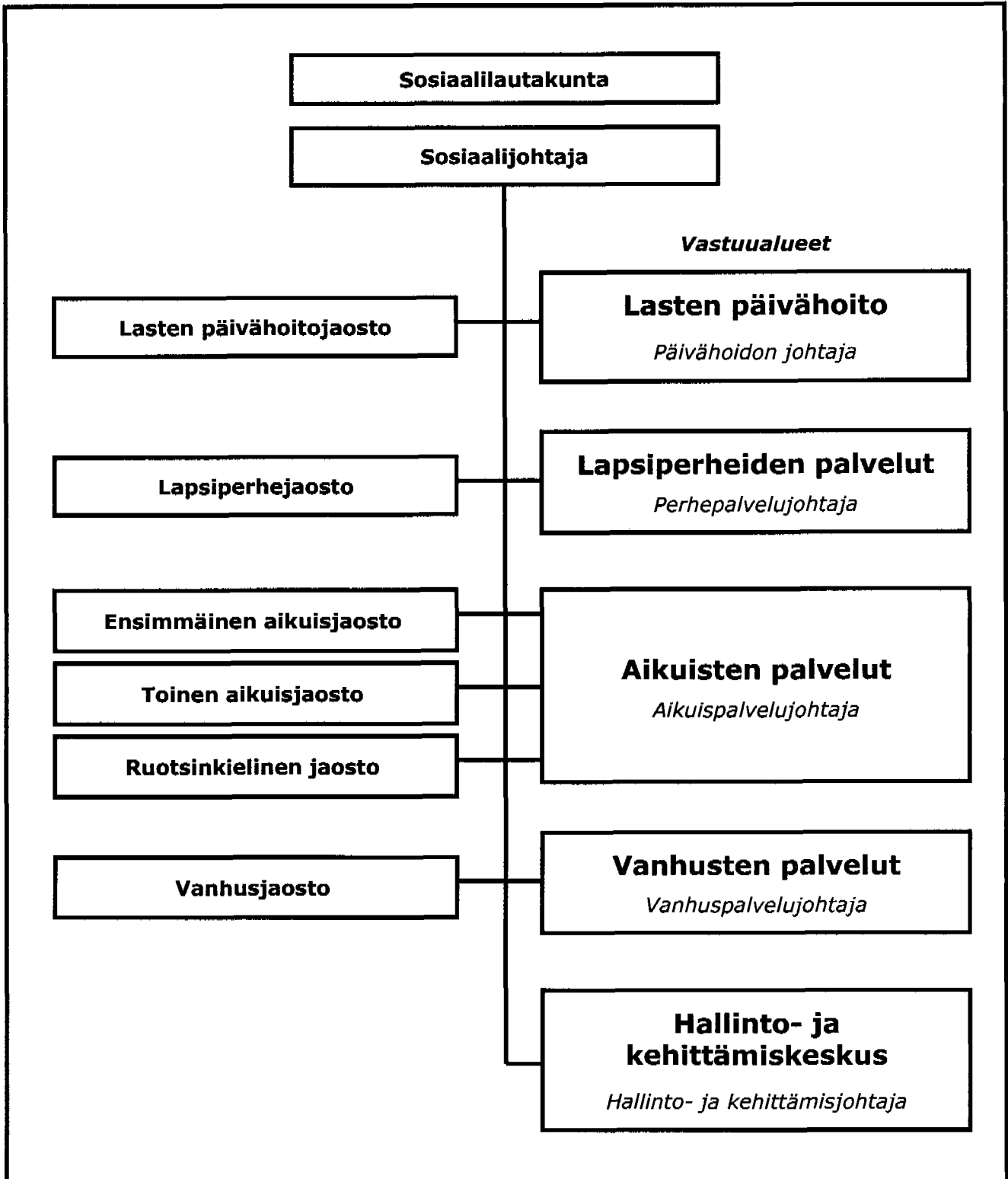
- Ihmisten elämänvaiheista ja elinoloista lähtevä toiminta on sosiaalivirastoa yhdistävä voima.
- Työmme vaikuttaa myönteisesti helsinkiläisten elämään sekä kaupungin talouteen.
- Olemme asiakkaiden, asukkaiden ja yhteistyötahojen tuotettava kumppani.
- Työyhteisömme ovat innostavia ja hyvinvoivia, koska niitä johdetaan hyvin ja työntekijöillä on hyvät kehitymis- ja vaikuttamismahdollisuudet.
- Osallistumme aktiivisesti kaupunkien sosiaalipolitiikan kehittämiseen kotimaassa ja ulkomailta.

Sosiaaliviraston organisaatio vuonna 2005

Sosiaaliviraston käyttömenot ja henkilöstö 2005

Henkilöstö yhteensä	Käyttömenot (1000€)
Lasten päivähoidon vastuualue (4 970 henkeä)	241 329
Lapsiperheiden palvelujen vastuualue (1 855 henkeä)	126 657
Aikuisten palvelujen vastuualue (2 355 henkeä)	280 343
Vanhusten palvelujen vastuualue (1 660 henkeä)	139 834
Hallinto- ja kehittämiskeskus (380 henkeä)	61 901
	<u>850 064</u>

Henkilöstömäärä on arvio, koska
tammikuun 2005 luvut varmistuvat
helmikuun lopussa.

Terveydenhuollon strategisia painopisteitä ja haasteita valtuustokaudelle 2005 – 2008

TERVEYSKESKUKSEN STRATEGIASUUNNITELMA 2005 – 2007

Terveyskeskuksella on terveyslautakunnan 25.5.2004 hyväksymä strategiasuunnitelma vuosille 2005 – 2007. Siihen on kirjattu terveyskeskuksen perustehtävä, arvot, tavoitetilä, kriittiset menestystekijät ja strategiset linjaukset. Strategiasuunnitelman pohjaksi laadittiin keväällä 2004 terveydenhuollon toimintaympäristön analyysi.

Terveyskeskuksen tavoitetilana (visiona) on, että vuonna 2010 terveyskeskuksen palvelut ovat alansa parhaimmistoa ja ne tuotetaan kustannustehokkaasti. Hoitokäytännöt ovat vaikuttavia ja osaava henkilöstö tukee helsinkiläisiä edistämään terveyttään ja hoidattamaan sairauksiaan. Asiakaspalvelu on ystävällistä ja sujuvaa. Terveyskeskus on hyvä työnantaja, joka huolehtii henkilöstönsä hyvinvoinnista.

Tavoitetilään pyritään seuraavan neljän strategisen linjauksen avulla:

- 1   Helsinkiläisten terveyden edistäminen ja terveyden eriarvoisuuden vähentäminen

Terveyskeskus lisää helsinkiläisten terveyden edellytyksiä vaikuttamalla siihen, että Helsingin kaupungin hallintokunnat ottavat toiminnassaan huomioon päätöksensä terveysvaikutukset. Terveyden eriarvoisuuden vähentämiseksi voimavarojen kohdentamisessa suositetaan peruspiirejä, joille terveyden eriarvoisuuden riskit kasautuvat. Erityistä huomiota kiinnitetään syrjäytymisvaarassa olevien väestöryhmien palveluihin. Tehostetaan haitallisten elintapojen tunnistamista ja niihin puuttumista mahdollisimman varhain tukemalla väestön elintapamuutoksia. Kansansairauksiin puututaan tehokkaasti toteuttamalla Preventiohankkeen ja Mielenterveysprojektin toimenpide-ehdotukset.

- 2   Hoitoon pääsyn ja palvelun laadun turvaaminen

Asiakkaan yhteydensaanti terveydenhuoltoon varmistetaan. Hoitoon pääsy toteutetaan lain edellyttämissä aikarajoissa kaikkiin omiin palveluihin ja hammashuollossa myös ostopalveluihin. Ruotsia äidinkielenään puhuvat saavat palvelut omalla äidinkiellään. Helsinkiläisten terveystarpeiden mukainen tasa-arvo ja toimintayhtenäisyys toteutuvat terveyskeskuksen toiminnassa. Lisäksi valinnanvapaus palvelujen käytössä lisääntyy ja palvelujen laatua tullaan arvioimaan kattavasti.

- 3   Riittävän ja osaavan henkilöstön varmistaminen sekä henkilöstön työhyvinvoinnista huolehtiminen

Henkilöstö kohdennetaan ja mitoitetaan toiminnan ja talouden kannalta optimaalisesti ja henkilöstömitoituksia ja vakanssimääriä seurataan järjestelmällisesti. Täy-

dennyskoulutus toteutetaan laaditun suunnitelman mukaisesti. Terveyskeskuksen henkilöstöstrategian mukaan noudatetaan hyvää henkilöstöpolitiikkaa. Osaavalla johtamisella varmistetaan henkilöstön sitoutuminen, ammattitaidon kehittyminen työ- ja toimintakyvyn säilyminen ja työhyvinvointi. Tuetaan henkilöstöä terveellisiin elämäntapoihin ja omasta terveydestä huolehtimiseen

4 Kustannustehokkuuden lisääminen hyödyntämällä toimintokohtaisen organisaation mahdollisuudet

Helsingin terveydenhuollon asukaskohtaiset kustannukset lähenevät suurten kaupunkien keskiarvoa. Välittömän potilastyön osuutta lisätään. Palvelurakennemuutosta jatketaan avohoitopainotteisuutta lisäten. Yhdistetään kotisairaanhoido ja kotipalvelu sekä lisätään kotiin annettavia palveluja ilman resurssilisäyksiä. Muistihäiriöiden varhaista toteamista ja dementian hoitoa tehostetaan. Akuutti- ja pitkäaikainen somaattinen sairaalahoido kohdennetaan oikein ja keskimääräisiä hoitoaikoja lyhennetään. Toimitilojen käyttöastetta tehostetaan ja tilojen lukumäärää ja laajuutta vähennetään.

TERVEYDENHUOLLON HAASTEITA VALTUUSTOKAUDELLA 2005 - 2008

Terveyskeskuksen organisaatorakenne uudistettu

Terveyskeskus lähtee uudelle valtuustokaudelle vuosi sitten uudistetulla organisaatorakenteellaan. Alueorganisaatio on purettu, hallintoa vähennetty ja uusi toimintokohtainen organisaatio muodostettu seuraavan osastojaon mukaisesti: terveysasemat, hammashuolto, akuuttisairaala, pitkäaikaissairaala, psykiatria, hallinto- ja palvelukeskus. Vuoden 2005 alussa terveyskeskus sai seitsemännen osastonsa kotihoidosta, kun sosiaaliviraston kotipalvelu yhdistettiin terveyskeskuksen kotisairaanhoidon.

Uusi organisaatorakenne antaa aikaisempaa paremmat mahdollisuudet tuottaa terveyspalveluja helsinkiläisille tasapuolisesti ja oikeudenmukaisesti väestön erilaiset terveystarpeet huomioon ottaen. Se on myös johtamisrakenteeltaan tehokkaampi sekä joustavammin ja nopeammin muutostarpeisiin reagoimaan kykenevä kuin alueorganisaatio. Terveyskeskuksen uusi organisaatio osoitti toimintakykynsä vuoden 2004 aikana, kun terveyskeskus pystyi toteuttamaan 21 miljoonan euron toiminnalliset supistukset omassa toiminnassaan. Ilman organisaatiomuutoksen nopeaa läpivientiä tämä tuskin olisi onnistunut.

Terveyskeskus on Helsingin kaupungin omaa toimintaa ja kaupungin johdolla ja luottamushenkilöelimillä on suora ohjauskanava terveyskeskuksen uudistamiseen, kehittämiseen ja valvontaan.

Terveyskeskuksen lisäksi huomattavan osan (n. 47 %) helsinkiläisten terveyspalveluista tuottaa HUS-kuntayhtymä, jonka toimintaan Helsingin kaupungilla ei yksin ole riittävää ohjausvoimaa. **HUS-kuntayhtymän päätöksenteon ja hallinnon uudis-**

taminen siten, että kuntien ohjausvoima vahvistuu nykyisestään, on alkavan valtuustokauden haasteita.

"Hoitotakuu" ja kansallisen terveysprojektin haasteet

Uusi valtuustokausi alkaa terveydenhuollon kannalta varsin haasteellisessa ajankohdassa. Maaliskuun alussa astuvat voimaan kiireettömään hoitoon pääsyn määräaikoja koskevat säädösmuutokset. Kansanterveyslakia, erikoissairaanhoitolakia, potilaslakia ja asiakasmaksulakia on muutettu ja lisäksi asetuksella täsmennetty hoitoon pääsyn perusteita ja määräaikoja. Säädösten mukaan potilaan tulee, kiireettömän hoidon ollessa kysymyksessä, saada arkipäivisin virka-aikana välittömästi yhteys terveyskeskukseen, hoidon tarpeen arviointi tulee perusterveydenhuollossa tehdä kolmen arkipäivän kuluessa ja erikoissairaanhoidossa arviointi on aloitettava kolmen viikon kuluessa. Tarpeelliseksi katsottu hoito tulee puolestaan antaa perusterveydenhuollossa kolmen kuukauden kuluessa ja erikoissairaanhoidossa sekä hammashuollossa kuuden kuukauden kuluessa. Kyseessä ei ole ns. subjektiivinen oikeus hoitoon, vaan hoidon tarpeen määrittää terveydenhuollon ammattihenkilö. Syyskuun alkuun mennessä 2005 tulee mm. leikkausjonon olla siinä kunnossa, ettei yli 6 kuukauden jonotusaikoja ole.

Helsingin kaupunki on valmistautunut "hoitotakuun" voimaan tuloon lisäämällä voimavaroja erikoissairaanhoitoon 25 milj. euroa, perusterveydenhuoltoon 9,7 milj. euroa ja sosiaali- ja terveydenhuollon hoitoketjujen sujuvuuteen 8,3 milj. euroa. Lisäksi terveyskeskus on varautunut kiireettömän hoidon määräaikojen noudattamiseen uudistamalla toimintamalleja ja puhelinteknologiaa. Todettakoon, että Stakesin laskelmien mukaan kunnat ovat osoittaneet lisärahoitusta "hoitotakuun" toteuttamiseen yhteensä 100 milj. euroa erikoissairaanhoitoon, josta siis yksinomaan Helsingin osuus on neljännes. Perusterveydenhuoltoon kunnat ovat suunnanneet lisävoimavaroja yhteensä n. 40 milj. euroa, josta Helsingin osuus on n. 45 %. Voidaan todeta, että Helsinki on varautunut "hoitotakuun" toteuttamiseen väestöpohjaansa nähden varsin suurella lisärahoituksella verrattuna muihin kuntiin.

Keskeinen kysymys Helsingin kaupungin talousarviomäärärahoihin liittyen on se, onko hoitotakuuseen osoitettu rahoitus tilapäinen, pelkästään vuodelle 2005 kohdistuva vai nostavatko hoitotakuurahat terveydenhuollon talousarviotasoa pysyvästi. Erikoissairaanhoidon osalta on todettava, että lisärahoitusta vuodelle 2005 on osoitettu jononpurkuun eikä talousarviotason nostamiseen pysyvästi.

Terveydenhuollon talous ja tuottavuus

Kaupunginhallitus asetti edellisellä valtuustokaudella tavoitteeksi, että Helsingin terveydenhuollon kustannuksissa lähennyttään viiden suurimman kaupungin keskiarvoa. Vuosina 2003 ja 2004 näin on tapahtunut, mutta hoitotakuuseen suunnatun huomattavan lisärahoituksen vuoksi suotuisa kehitys tulee todennäköisesti pysähtymään vuonna 2005.

Terveyskeskus ja HUS ovat paneutuneet Helsingin terveydenhuollon kalleuteen yhteisessä ns. Kalleus-projektissa vuoden 2004 aikana. Kustannustasosta ja sen syis-

tä on saatu projektin tuloksena aikaisempaa selkeämpi kuva. Helsingin terveydenhuollon kustannustasoon liittyy tekijöitä, jotka selittyvät muun muassa ns. metropoli-ilmiöllä. Metropoli-ilmiön lisäksi mm. tilakustannukset ovat Helsingin terveydenhuollolla vertailukaupunkeja korkeammat yhtäältä markkinavuokrista ja toisaalta hajanaisista palvelupisteistä johtuen. Myös palvelurakenteen uudistamista on jatkettava ja työn tuottavuutta on nostettava.

Tällä valtuustokaudella on perusteltua edelleen kehittää terveydenhuollon palveluprosesseja niin, että Helsingin terveydenhuollon kustannukset lähenevät suurimpien kaupunkien keskiarvoa. Tämä edellyttää, että

- 1 toimitilojen käyttöä tiivistetään keskittämällä terveysasemia ja hammashoitoiloita suuremmiksi yksiköiksi ja luopumalla joistakin sairaalatiiloista,
- 2 kaupungin keskitettyjen tukipalvelujen tehokkuutta nostetaan siten, ettei terveyskeskuksen tukipalveluihin käyttämän määrärahan suhteellinen osuus terveydenhuollon talousarviossa nouse vaan laskee nykyisestä,
- 3 laitosvaltaista palvelurakennetta puretaan sosiaali- ja terveydenhuollon hoitoketjussa (akuuttisairaala, pitkäaikaissairaala, vanhainkoti, tehostettu palveluasuminen) edelleen tavoitteena 400 – 600 laitospaikan vähennys vuoteen 2010 mennessä. Tämä edellyttää kotihoidon hyvää toimivuutta ja hoitoketjun sujuvuutta ja
- 4 terveydenhuollon tuottavuutta nostetaan uudistamalla terveysasemien väestövastuujärjestelmää ja lisäämällä asiakastyön osuutta nykyisestä.

Hyvä hoitoon pääsy ja asiakaspalvelu

Helsingin terveydenhuollon palvelut ovat julkista kuvaansa parempia. Siitä todistena on syksyllä 2004 toteutettu asiakaskysely. Kyselyihin vastasi 6621 potilasta, palautusprosentti oli 82,8 %. Selostus asiakaskyselyn tuloksista on liitteenä.

Vaikka asiakastyytyväisyyskyselyn tulokset ovat hyvät, kehittämiskohteita toiminnassa löytyy. Vuonna 2006 terveyskeskus tulee tekemään väestökyselyn, jossa vastaajina on myös niitä henkilöitä, jotka eivät ole terveyskeskuksen palveluja käyttäneet.

Henkilöstön saanti ja osaamisen varmistaminen

Helsingin terveyskeskus on monipuolinen ja hyvä työnantaja, joka panostaa mm. henkilöstönsä lakisääteiseen täydennyskoulutukseen huomattavan suurella määrärahalla. Vuodelle 2005 koulutukseen on kohdennettu 3 654 000 euroa, mikä on 2 milj. euroa enemmän kuin viime vuonna.

Henkilöstövaje on pysynyt keskiarvona tarkastellen huomattavasti alle maan keskitason. Todettakoon, että esim. terveyskeskuslääkärivaje oli lokakuussa 2004 koko Suomessa keskimäärin 14,1 % kun se Helsingissä oli ainoastaan 4,9 %. Ongelma-

na Helsingissä on ollut lääkärivajeen keskittyminen muutamille idän ja koillisen terveysasemille, sitä vastoin Pohjois-, Etelä- ja Länsi-Helsingissä lääkärivakanssit on saatu täytetyiksi.

HYVÄ HOITONPÄÄSY JA ASIAKASPALVELU

Syksyllä 2004 toteutetun asiakaskyselyn tuloksia

Terveysasemien potilaiden mielestä terveysaseman palvelut olivat erinomaista tasoa (keskiarvo 4,29, Likert-asteikolla 1-5)

- potilaat olivat hoidon laatuun tyytyväisempiä kuin vuosina 1999 ja 2002
- tyytyväisempiä kuin 10 suurimman kaupungin potilaat
- tyytyväisempiä kuin valtakunnallisen vertailuaineiston potilaat (= 52 perusterveydenhuollon, 3 valtion ja 1 yksityisen terveydenhuollon organisaatio)
- yhteydensaanti toteutui Helsingissä selkeästi paremmin kuin vertailukohteissa
- helsinkiläiset arvioivat terveysasemien toiminnan erinomaiseksi kaikilta muilta osin paitsi yhteydensaannin, odotusaikojen, toimitilojen ja opasteiden ja ohjeiden selkeyden osalta
- erittäin tyytyväisiä oltiin lääkärin ja henkilökunnan käytökseen ja ammattitaitoon, tiedon saantiin, jatkohoito-ohjeiden antamiseen sekä terveysneuvontaan ja vuorovaikutukseen potilaiden kanssa (keskiarvo kaikissa kohdissa yli 4,3)

Hammashuollon potilaiden mielestä hoidon laatu oli hyvätasoista (keskiarvo 8,58, kouluarvosana-asteikolla 4-10)

- erittäin tyytyväisiä oltiin hoitotilanteeseen kokonaisuutena, hoidosta ja jatkohoidosta saatuihin tietoihin, kivun huomioon ottamiseen ja henkilökunnan ystävällisyyteen (arvosanat kaikissa yli 9,0)
- hoito- ja jatkohoitoaikojen saanti, hammashoitopalveluista tiedottaminen ja yhteyden saanti hoitavaan hammaslääkäriin/-hoitajaan nousivat kehittämiskohteiksi

Akuuttisairaalan poliklinikoiden potilaiden mielestä hoidon laatu oli erinomaista tasoa (4,23).

- akuuttisairaalan polikliinisen toiminnan laatu oli kauttaaltaan parempi kuin valtakunnallisessa vertailuaineistossa keskimäärin
- erittäin tyytyväisiä oltiin poliklinikan henkilökunnan käytökseen ja ammattitaitoon, ilmoittautumisen tehokkuuteen ja tiedonsaantiin (keskiarvo kaikissa yli 4,3)
- kehittämiskohteiksi nousivat poliklinikka-ajan saannin ja lääkärin vastaanoton odotusajan parantaminen, omaan hoitoon vaikuttamismahdollisuuden lisääminen ja toimitilojen viihtyisyyden parantaminen sekä ohjeiden ja opasteiden lisääminen poliklinikalla liikkumisen helpottamiseksi

Akuuttisairaalan vuodeosastojen potilaiden mielestä toiminnan laatu oli erinomaista tasoa (4,07).

- potilaat arvioivat toiminnan laatua jonkin verran kriittisemmin kuin vertailu-

neistossa

- erittäin tyytyväisiä oltiin hoitajien käytökseen ja toimintaan voinnin tarkkailussa, lääkäreiden ammattitaitoon, hoitotoimenpiteiden yhteensovittamiseen sekä kotiuttamiseen liittyviin toimiin (keskiarvo kaikissa yli 4,3)
- hoidon laatua voidaan kehittää entisestään parantamalla potilaiden tiedon ja ohjauksen saantia, potilaskutsuihin vastaamista ja osastojen viihtyisyyttä

Psykiatrian poliklinikoiden potilaiden mielestä toiminnan laatu oli erinomaista tasoa (4,12)

- toiminnan laatu oli ulkoisia olosuhteita lukuun ottamatta parempi kuin vertailuaineiston vastaukset keskimäärin. Vertailuaineisto muodostui HUS:n Jorvin, Peijaksen, Lohjan ja Hyvinkään sairaaloiden vastaavien poliklinikoiden potilaiden vastauksien tuloksista.
- erittäin tyytyväisiä oltiin poliklinikan henkilökunnan käytökseen, lääkärin ja hoitajan ammattitaitoon ja vuorovaikutustaitoihin
- potilaiden mahdollisuus vaikuttaa omaan hoitoonsa koettiin puutteelliseksi

Psykiatrian vuodeosastojen potilaiden mielestä toiminnan laatu oli erinomaista tasoa (4,08).

- vertailtaessa tuloksia HUS:n Jorvin, Peijaksen, Lohjan ja Hyvinkään sairaaloiden vastaavien vuodeosastojen potilaiden vastauksien tuloksiin terveyskeskus sai paremmat arvosanat potilaan osastolle tuloon liittyvistä toiminnoista sekä hoitajien käytöksestä
- psykiatrian vuodeosastojen vahvuuksiksi nousivat palvelu äidinkielellä, lääkäreiden ja hoitajien käytös ja ammattitaito. Myös kotiuttamista voidaan pitää toiminnan vahvuutena
- kehittämistä vaatii potilaiden ohjaus, hoitajien toteuttama potilaiden voinnin tarkkailu ja osaston viihtyisyys

Opetustoimen strategiset tavoitteet vuosille 2005 – 2007

Opetustoimen strategiset tavoitteet vuosille 2005 – 2007

(Talousarvio vuodeksi 2004 ja taloussuunnitelma vuosiksi 2005-2007)

- Opintonsa suorittaneet saavat jatko-opintoihin, työelämään ja persoonallisuuden monipuoliseen kehittämiseen tarvittavat valmiudet. Laadukkaat ja monipuoliset opetuspalvelut edistävät osaltaan Helsingin ja myös Helsingin esikaupunkialueiden vetovoimaisuutta asuinpaikkana.
- Opetustoimi edistää osaltaan sosiaalisen eheyden toteutumista.
- Opetussuunnitelmien avulla edistetään sekä opetusta että oppilashuoltoa koskevien vaikuttavuustavoitteiden toteutumista.
- Opetusvirasto toteuttaa toiminnassaan kaupungin erillisstrategioiden linjauksia. Keskeisiä strategioita ovat henkilöstö-, tietotekniikka- ja kansainvälisyysstrategia sekä Paikallisagenda 21. Nämä strategiat päivitetään tarpeen mukaan ottamalla huomioon mm. kaupungin tekemät linjaukset.
- Opetusvirasto onnistuu saamaan palvelukseensa osaavan, motivoituneen ja työssään jaksavan henkilöstön. Helsingin opetustoimi on kilpailukykyinen työnantaja.
- Oppilaskohtaiset kustannukset lähentyvät viiden suurimman kaupungin keskiarvoa. Yksikkökustannukset eivät nouse oppilasmäärän vähentyessä.

Palvelujen mitoituksen lähtökohdat

(Talousarvio vuodeksi 2004 ja taloussuunnitelma vuosiksi 2005-2007)

Palvelutarjonta ja tilat mitoitetaan kaupungin väestöennusteen pohjalta. Palvelut mitoitetaan ensisijaisesti helsinkiläisten ja Helsingissä sijaitsevien työpaikkojen tarpeiden mukaisesti siten, että perusopetusta on mahdollista saada omalla asuinalueella ja toisen asteen koulutuspaikka pyritään turvaamaan kaikille helsinkiläisille. Aikuisopiskelijoille tarjotaan joustavia mahdollisuuksia tutkintojen suorittamiseen ja osaamisen päivittämiseen. Kouluissa ja oppilaitoksissa tuotetaan riittävät vieraskieliset palvelut ja maahanmuuttajien kotouttamistoimenpiteet turvataan. Syrjäytymisvaarassa olevia tuetaan.

Haasteita

- Koulutukseen hakeutuminen peruskoulun jälkeen
  - Helsingiläiset nuoret siirtyvät ammatilliseen koulutukseen vähäisemmässä määrin kuin nuoret muualla Suomessa.
  - 15-20 % vuosittain nuorista jää Helsingissä vuosittain toisen asteen koulutuksen ulkopuolelle.
- Koulutus ja työmarkkinoiden tarpeet
  - Ammatillisen peruskoulutuksen suorittaneiden tarve suuri korvaamaan työelämästä poistuvia työntekijöitä.
  - Helsingin seudun työpaikkarakenteen kehitys edellyttäisi enenevässä määrin myös korkeasti koulutettua työvoimaa. Helsingiläiset pääsevät jatkokoulutukseen lukion jälkeen heikommin kuin maassa keskimäärin.

Haasteita

- Erityisopetus
  - Erityisopetuksen tarpeen ennakoidaan kasvavan sekä yleissivistävässä että ammatillisessa koulutuksessa.
- Maahanmuuttajakoulutus ja vieraskieliset palvelut
  - Maahanmuuttajakoulutuksen ja vieraskielisten palveluiden tarve tulee edelleen kasvamaan.
  - Helsingin taloudellisen hyvinvoinnin ja yleisen kansainvälistymisen takia kaupungin tulisi pystyä tarjoamaan korkeatasoiset koulutuspalvelut myös vierailia kielillä.

Haasteita

- Kustannustehokkuus
  - Oppilasrakenne muuttuu kalliimmaksi, koska kustannuksiltaan selvästi kalliimman toisen asteen koulutuksen tarve kasvaa aina vuoteen 2010 saakka kun taas edullisemmän perusopetuksen tarve laskee.
  - Erityispalveluiden tarve kasvaa (erityisopetus, oppilashuoltopalvelut, maahanmuuttajakoulutus, vieraskieliset palvelut)
  - Perusopetuksen yksikkökustannuksien nousun estäminen edellyttää merkittäviä tarkistuksia kouluverkossa.

Henkilöstöstrategiaan ehdotetut aihealueet

Luonnos henkilöstöstrategian painoalueiksi tavoitteineen ja perusteluineen. Luonnos on valmisteltu työnantajan ja henkilöstöjärjestöjen yhteistyönä. Tarkoitus on erikseen sopia siitä, millä tavoin henkilöstötoiminnan tuloksellisuutta mitataan ja arvioidaan.

Henkilöstöstrategia tuodaan kaupunginvaltuuston käsittelyyn syksyllä 2005.

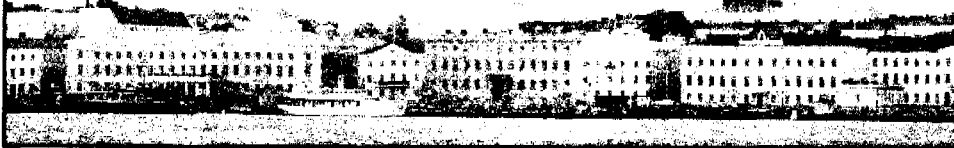
Visio

Monipuolisten mahdollisuuksien Helsinki on työnantajana vetovoimainen, kilpailukykyinen ja dynaaminen.

Henkilöstömme tekee yhteiskunnallisesti tärkeää työtä.

Henkilöstömme on osaavaa, uudistumiskykyistä ja hyvinvoivaa.

Tuotamme yhdessä tasokkaita palveluja taloudellisesti.

Perustelut visiolle

- Kansainvälisessä vertailussa pääkaupunkiseutu on moderni ja kilpailukykyinen talousalue, jolla on vahva asema innovatiivisena eurooppalaisena seutuna.
- Toimintaympäristön analyysien perusteella työelämän vaatimukset kovenevat ja kilpailu työvoimasta kiihtyy. Kasvava ja ikääntyvä väestö edellyttää yhä yksilöllisempiä palveluita.
- Palvelutarve kasvaa ja palvelutuotanto monipuolistuu. Tästä syystä tulee käynnistää palveluiden järjestämiseen ja tuottamiseen liittyviä rakenteellisia ja kustannustehokkuutta parantavia uudistuksia. Tällaisessa tilanteessa henkilökunnalta odotetaan uudistumiskykyä ja -halua.

Perustelut visiolle, jatkuu

- Suurimmat tulevaisuuden haasteet kohdistuvat työvoiman saatavuuteen ja osaamiseen sekä ammatilliseen liikkuvuuteen. Nuorta työvoimaa tulee houkutella kaupungin palvelukseen mielenkiintoisen, yhteiskunnallisesti tärkeän työn, pysyvän palvelussuhteen ja erilaisten uramahdollisuuksien avulla.
- On tärkeää, että pysyväisluonteiset työtehtävät hoidetaan vakinaisilla työntekijöillä, jotka ovat valmiita joustavasti ottamaan uusia työhaasteita.
- Suomessa on tärkeä arvo pysyä pitkään saman työnantajan palveluksessa. Työpaikan varmuus lisää tuottavuutta ja innovatiivisuutta.

Strategian osa-alueet

- Henkilöstön saatavuus ja liikkuvuus
- Osaaminen
- Palkitseminen
- Osallistuminen

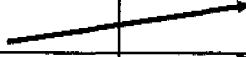
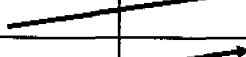

Henkilöstöresurssit varmistetaan määrällisesti ja laadullisesti

TAVOITE

- Varmistetaan henkilöstön saatavuus ja pysyvyys.
- Valmistaudutaan muutostilanteisiin henkilöstösuunnittelua tehostamalla.
- Kehitetään henkilöstön liikkuvuuteen kannustavia keinoja.
- Hyödynnetään maahanmuuttajien osaamista.
- Huolehditaan henkilöstön suorituskyvystä ja työhyvinvoinnista.
- Turvataan riittävät resurssit palvelujen tuottamiseksi.
- Huolehditaan vakinaisen henkilöstön palvelussuhdeturvasta.
- Kaupungin maine hyvänä työnantajana kasvaa.

Henkilöstöresurssit varmistetaan määrällisesti ja laadullisesti

Perustelut	2005	2014
Ikääntyneen väestön määrä		
Eläkkeelle jäävien määrä		
Kustannustehokkuus		
Rakennemuutokset		
Kilpailu työvoimasta		

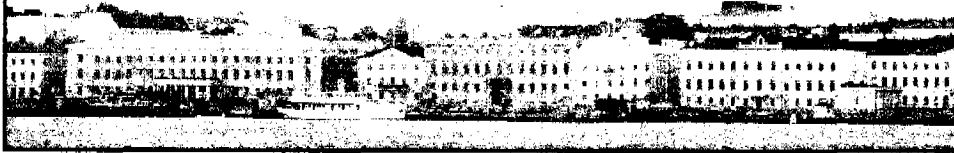

Henkilöstöresurssit varmistetaan määrällisesti ja laadullisesti

PERUSTELUT

- Pääkaupunkiseudun ikärakenne on edelleen eurooppalaisittain nuorekas ja lasten tai ikääntyneiden osuus suhteessa työikäiseen väestöön on alhainen. Suhde tulee kuitenkin muuttamaan lähivuosina, kun eläkelän ylittäneiden lukumäärä ja väestöosuus kasvavat. Työvoimaa poistuu työmarkkinoilta enemmän kuin tulee tilalle.
- Helsingin taloustilanne on saatu sopeuttamisen kautta vakautumaan. Tulevaisuudessa kuitenkin verokertymän kehityssuunta on aleneva ikääntyvän väestön ja työvoiman supistumisen myötä, ja käyttömenot ylittävät saadut verotulot ja valtionosuudet. Valtion toteuttama yhteisöverouudistus sekä valtion kunnille asettamat velvoitteet, kuten hoitotakuu lisäävät menoja (toimintamenojen on arvioitu kasvavan n. 4 % /v vuosina 2005 -2008) asettaen haasteita talouden tasapainottamiselle.
- Talouden tasapainottamiseksi tarvitaan edelleen kustannusten alentamista, rakennemuutoksia ja palvelutoiminnan tehostamista mm. keskittymällä ydintehtäviin ja keskittämällä tukitehtäviä sekä helpottamalla henkilöstön siirtymistä tehtävästä toiseen.

Henkilöstöresurssit varmistetaan määrällisesti ja laadullisesti

PERUSTELUT

- Kaupungin palveluksessa oli vuoden 2004 lopussa 38 804 henkilöä. Työntekijöistä jää vuosittain eläkkeelle yhä suurempi joukko. Eläkeiän saavuttaa vuoden 2010 loppuun mennessä yli 4000 työntekijää. Myös osa-ajaeläkkeiden ja osatyökyvyttömyyseläkkeiden määrän kehitys on ollut kasvava. Nuorten ikäluokat pienenevät, joten työikään tulevien määrä ei pysty korvaamaan työelämästä poistuvien määrää.
- Helsinki joutuu yhä ankarammin kilpailemaan työvoimasta muun julkisen sektorin ja yksityisen sektorin kanssa. Jo tällä hetkellä joillakin aloilla on vaikea saada uutta koulutettua työvoimaa. Työvoimapula asettaa myös yhä suurempia haasteita koulutustarpeiden ennakkoinnille. Tietokeskuksen tutkimuksen mukaan vuosina 2000 – 2015 suhteellisesti voimakkaimmin kasvavia ammattialoja ovat palvelutyö, hoitotyö ja erilaiset asiantuntija- ja johtotehtävät tuotannossa sekä talouden ja hallinnon alalla.

Osaamisella rakennetaan kaupungin menestystä

TAVOITE

- Organisaatiokulttuuri ja johtaminen rakennetaan oppimista ja innovatiivisuutta edistäväksi.
- Jatkuva oppiminen, tietämyksen jakaminen ja osaamisen arviointi tehdään osaksi arkea.

Osaamisella rakennetaan kaupungin menestystä

PERUSTELUT

- Osaaminen varmistaa sen, että palvelut ovat laadukkaita ja henkilöstöllä on valmiuksia kohdata muutoksia.
- Osaamisella ja työnhallinnalla on keskeinen merkitys työhyvinvoinnille.
- Osaamisen hallinta ja innovatiivisuuteen kannustaminen ovat osa esimiestyötä.
- Suurten ikäluokkien hallussa olevaa hiljaista tietoa siirretään organisaation osaamiseksi.

Kannustava palkitsemisjärjestelmä on kilpailukykyinen ja oikeudenmukainen

TAVOITE

- Palkitsemisjärjestelmä on monipuolinen, kilpailukykyinen sekä strategisen ja yksilöllisen palkitsemisen mahdollistava.
- Palkkaus perustuu tehtävän vaativuuden ja henkilökohtaisen työsuorituksen arviointiin.
- Tulospalkkiojärjestelmä on keskeinen strategisen palkitsemisen väline.

Kannustava palkitsemisjärjestelmä on kilpailukykyinen ja oikeudenmukainen

PERUSTELUT

- Jotta palkitseminen voisi toimia strategisena välineenä, palkitsemisen perusteet pitää konkretisoida eri virastojen ja laitosten omaan toimintaan ja tavoitteisiin sopiviksi. Jotta palkkiot olisivat saajansa arvostamia, nopeita ja tilannekohtaisia, palkkiovalikoiman tulee olla laaja, monipuolinen ja antaa mahdollisuuksia yksilöllisille ratkaisuille.
- Kilpailukykyinen palkkataso mahdollistaa ammattitaitoisen työvoiman rekrytoinnin, vaikuttaa työnantajakuvaan ja auttaa varautumaan työvoimakilpailuun.

Muutostilanteet hallitaan osallistumisella ja yhteistoiminnalla

TAVOITE

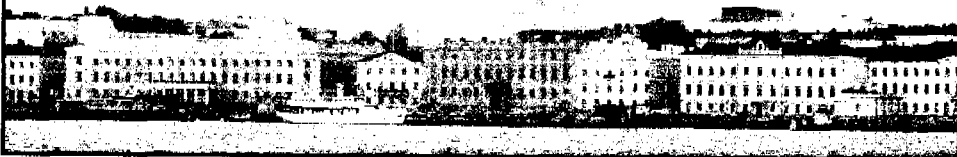
- Varmistetaan sitoutuminen strategioihin ja tavoitteisiin osallistumisella ja yhteistoiminnalla.
- Kehitetään vuorovaikutuksellista johtamista ja organisaation osaamista aktiivisen ja rakentavan osallistumisen lisäämiseksi.

Muutostilanteet hallitaan osallistumisella ja yhteistoiminnalla

PERUSTELUT

- On ennakoitavissa, että muutokset palvelutuotannossa ja organisaatorakenteissa jatkuvat, tulevat entistä vaativammiksi ja nopeampaa reagointia edellyttäväksi.
- Osallistumisella valmistaudutaan omassa työssä ja työympäristössä tapahtuviin muutoksiin.
- Osallistumisella on keskeinen merkitys työnhallinnassa ja työhyvinvoinnissa. Tärkeää on jatkuva vuorovaikutus niin muutostilanteissa kuin jokapäiväisessä työssäkin.

Elinkeinopolitiikan haasteita Helsingille

Taustaa

Helsingin elinkeinopoliittisen ohjelman 1998 tarkistaminen / elinkeinostrategian 2005 laatiminen on aloitettu rinnan Pääkaupunkiseudun elinkeinostrategiatyön kanssa joulukuussa 2004.

Monilla kaupungin *omilla* ohjelmilla ja suunnitelmilla kuten esimerkiksi Yleiskaava 2002:lla, Helsingin työllisyysohjelmalla vuosille 2004-2006 sekä tekeillä olevalla Kansainvälistämisstrategialla on yhtymäkohtia elinkeinostrategiaan. Helsingin elinkeinostrategiaan vaikuttavat lisäksi seuraavat *pääkaupunkiseudun kaupunginjohtajien toimesta* käynnistetyt selvitystyöt:

- ✚ Helsingin seudun innovaatiostrategia (*julkaistu helmikuussa 2005*)
- ✚ Pääkaupunkiseudun elinkeinostrategia
- ✚ Helsingin seudun kansainvälisen elinkeinomarkkinoinnin organisointi.

Helsingin elinkeinostrategia tulee olemaan sisällöltään yhdensuuntainen pääkaupunkiseudun elinkeinostrategian kanssa, joskin ne voivat painottua eri tavoin: Helsingissä elinkeinopolitiikka on perinteisesti ymmärretty laajasti siten, että esimerkiksi työllisyys- ja koulutuskysymyksiin on kiinnitetty paljon huomiota. Helsingin elinkeinostrategia sisältää myös linjauksia sekä tarvittavia toimenpiteitä Helsingin seudun innovaatiostrategian toteuttamiseksi siltä osin kuin ne koskevat kaupunkia.

Elinkeinoelämän näkökulmasta *Helsingin seutu* muodostaa yhtenäisen talousalueen ja toimintaympäristön, jossa kuntarajojen merkitys yritystoiminnalle on marginaalinen. Monet toimenpiteet, joilla on merkitystä erityisesti yritysten (fyysiseen) toimintaympäristöön, päätetään kuitenkin kuntatasolla. Myös tästä syystä elinkeinostrategian laatiminen Helsingin kaupungin näkökulmasta on perusteltua.

Toimintaympäristön muutokset luovat viitekehyksen

Elinkeinopolitiikan näkökulmasta kehitystä ovat viimeisten 5-10 vuoden aikana leimanneet etenkin seuraavat toimintaympäristössämme tapahtuneet muutokset:

- ✚ Tietotekninen kehitys ja globaalistuminen, esim. "Kiina-ilmiö"
- ✚ EU:n laajentuminen, erityisesti Baltian maiden jäsenyys samoin kuin Venäjän kehitys.

Suunnittelutyön alkuvaiheessa Helsingin elinkeinostrategialle on asetettu seuraavat strategiset tavoitteet:

- ✚ Helsinki on kansainvälisesti kilpailukykyinen sijoittumiskohde

- ✚ Helsinki on monipuolisen elinkeinorakenteen keskus
- ✚ Helsinki on laadukas ja luotettava yritysten toimintaympäristö
- ✚ Helsinki on yhteistyöllä menestyvä kaupunki.

Helsinki - kansainvälisesti kilpailukykyinen sijoittumiskohde

Suomi, Helsingin seutu ja Helsinki ovat viime vuosina sijoittuneet kärkeen monissa kansainvälisissä vertailuissa, joissa on arvioitu alueiden tai kaupunkien kilpailukykyä yritysten sijoittumiskohteena tai toimintaympäristöinä. Korkeat sijoitukset eivät kuitenkaan ole Helsingin kohdalla juurikaan konkretisoituneet ulkomaisten yritysten sijoittumisina tänne.

Ulkomaiset kiinteistöinvestoinnit erityisesti Helsinkiin ovat tosin viimeisten 2-3 vuoden aikana lisääntyneet huomattavasti – toisaalta myös suomalaiset kiinteistösijoittajat ovat sijoittaneet ulkomaille aikaisempaa enemmän.

Selvitysten mukaan asumisvaihtoehtojen kapea-alaisuus vähentää ulkomaalaisten "huippuosaaajien" (ml. yritysjohtajien) halua muuttaa Helsinkiin samalla kun ulkomaalaisyhteisöjen vähäisyys heikentää ulkomaalaisten kotiutumismahdollisuuksia yleensä.

Toimenpiteet ulkomaisten *yritysten* ja *sijoitusten* tai vastaavasti ulkomaisten *yritysjohtajien*, *EU-virkamiesten* ja *huippututkijoiden* sekä näiden mahdollisten *perheiden tai opiskelijoiden* houkuttelemiseksi seudulle eroavat toisistaan. Yksi lähiaikojen suurimpia haasteita onkin kehittää Helsingistä osaltaan kaupungin keinoin maailmanluokan liiketoiminta-, asumis- ja vapaa-ajan ympäristö siten, että kaupungin kilpailukyky konkretisoituu ulkomaisten yritysten, investointien ja erilaisten huippuosaaajien sijoittumisina tänne.

Baltian maiden liittyttyä Euroopan Unioniin Itämeren alueesta voi muodostua alue, jonka painoarvo toimijana kasvaa ennen pitkää. "Alueiden Euroopassa" kaupunkien rooli mm. seudullisen kehityksen vetureina korostuu.

Helsingin ja Tallinnan kaupunkien välillä on pitkään ollut tiivistä yhteistyötä. Itämeren alueen kaupungeilla on lisäksi useita keskinäisiä, yhteistyötä harjoittavia verkostoja, joissa Helsinki on myös ollut aktiivinen toimija.

Helsingin ja Tallinnan sekä laajemmin Itämeren alueen kaupunkien välisen yhteistyön haasteena on koko alueen ja siten samalla Helsingin kansainvälisen tunnettavuuden lisääminen, niin että se tuottaa lisäarvoa ja hyvinvointia alueen kaikille toimijoille eikä johda esimerkiksi keskinäisen kilpailutilanteen syntymiseen kaupunkien välille.

Helsinki - monipuolisen elinkeinorakenteen keskus

Kaupunkia on mahdotonta kuvitella toimivana ja elinvoimaisena yhteisönä ilman niitä monia toimintoja ja palveluja, joita yksityinen yritystoiminta tuottaa. Helsingissä kolme neljästä työpaikasta on yrityssektorilla. Kaupungin menestys, pal-

velukyky samoin kuin työllisyys ovat edelleen pitkälti riippuvaisia siitä, miten yritykset menestyvät.

Kaupunki ei omilla toimillaan pystykään luomaan työpaikkoja yksityiselle sektorille, vaan ainoastaan edellytyksiä niille: hyvällä elinkeinopolitiikalla myötävaikutetaan *yritysten toimintaedellytyksiin ja yritystoiminnan kehittymiseen* - ja siten työpaikka- ja taloudelliseen kehitykseen alueella.

Helsingin elinkeinorakenne on palveluvaltainen. Kaupungin elinkeinorakenne on kuitenkin toimialoittain tarkasteltuna monipuolinen. Elinkeinopolitiikan keskeinen tavoite kehittää monipuolista elinkeinorakennetta entisestään edellyttäen mm. osaamisohjan vahvistamista ja laajentamista.

Innovatiiviset kasvualat menestyksen pohjana

Talouden globaalistumisen myötä ns. korkeaan osaamiseen ja innovaatioihin perustuva elinkeinotoiminta on se lisäarvoa tuottava toiminta, jolla Suomen kaltaiset maat voivat pärjätä kilpailussa "Aasian jättiläisten" kanssa. Kaupungilla on elinkeinopolitiikan keinovalikoiman kautta mahdollisuuksia myötävaikuttaa ns. kasvualojen kehittymiseen.

Helsinkiin ja Helsingin seudulle on keskittynyt huomattava määrä eri alojen keskeisiä toimijoita, joten täällä on mahdollista syntyä myös sellaisia *uus*ia yritysten kasaumia, joista on hyötyä yritystoiminnan kehittymiselle edelleen.

Helsingin alueella toimii seitsemän yrityshautomoa. Ne tarjoavat palveluita ja tiloja aloittaville yrityksille, jotka usein ovat ns. tietointensiivisiä yrityksiä. Helsingin kaupunki on tukenut alueensa yrityshautomaita taloudellisesti.

Yrityshautomoiden nykymuotoinen ESR-pohjainen rahoitus päättyy vuoden 2006 lopussa. Hautomotoimintaa on tässä muodossa tuskin mahdollista jatkaa ilman julkista rahoitusta. Vaikka ESR-rahoitus jossakin muodossa jatkuisikin, hautomoiden rahoitusohjelman järjestäminen vuoden 2006 jälkeen on merkittävä haaste alueen toimijoille.

Helsingin seudun innovaatiostrategiassa "Yhdessä huipulle" on esitetty kymmenkunta toimenpide-ehdotusta, joiden jatkovalmistelu edellyttää panostuksia pääkaupunkiseudun kaupungeilta. Ehdotusten työstäminen mahdollisiksi konkreettisiksi hankkeiksi esitettyjen tavoitteiden saavuttamiseksi on lähiaikojen suurimpia haasteita.

Kaupallisten palveluiden rakenne ja vetovoima

Kaupungin kehityksen myötä osa alueista ja toiminnoista joutuu ajan myötä uudelleen arvioinnin kohteeksi. Kaupalliset keskittymät ja hypermarketit ovat toistaiseksi rakennettu melko pitkälti kaupan ehdoilla mm. kehäteiden varsille ja esikaupunkialueille. Vaikka ne eivät ole Helsingin ydinkeskustalle suoranaisten

uhka, keskustan vetovoiman ylläpitämiseen on jatkossakin panostettava. Elinkeinopoliittikan samoin kuin maankäytön näkökulmasta on ajankohtaista pohtia myös vanhojen ostoskeskusten kohtaloa.

Verkkokauppa ei ole vielä vallannut merkittävästi alaa perinteiseltä kaupalta. Jo nyt tiettyjä tuotteita ja palveluita voidaan ostaa edullisemmin internetin välityksellä. Muutos voi siten joillakin kaupan aloilla (esim. elektroniikassa, optiikassa ym.) olla yhtäkkinen.

Kaupan toimintamallien ja kaupallisen rakenteen muutos on väestön ikääntymisestä yhä suurempi haaste. Miten ja millä aikavälillä sähköisen kaupankäynnin mahdollinen lisääntyminen vaikuttaa kaupallisten palveluiden rakenteeseen ja sitä kautta kaupunkirakenteeseen?

Helsinki - laadukas ja luotettava yritysten toimintaympäristö

Kaupungit ovat perinteisesti huolehtineet ns. yritystoiminnan fyysisistä edellytyksistä kuten infrastruktuurista sekä kaavoitus- ja tonttipoliittikan avulla luoneet yrityksille edellytykset sijoittua alueelleen. Tämä kaupungin tehtäväkenttä on edelleenkin merkittävä, koska sen avulla konkreettisesti mitataan kaupungin toimivuutta yritysten sijainti- ja sijoittumisympäristönä.

Kaupungin tulee edelleen huolehtia siitä, että Helsingissä on riittävästi ja monipuolisesti alueita *erilaisten* yritysten tarpeisiin: toimenpiteitä on *uusien* yritysten houkuttelemisen ohella kohdistettava myös *täällä jo olevien yritysten* toimintaedellytysten parantamiseksi. Näin osaltaan mahdollistetaan monipuolinen elinkeinorakenne ja tasapainoinen kaupunkirakenne.

Kaupungin on kuitenkin jatkossakin panostettava tiettyihin strategisesti tarkoituksenmukaisella tavalla valittuihin kärkihankkeisiin. Vain näin Helsingistä voi kehittyä maailmanluokan innovaatio- ja liiketoimintakeskus.

Lähivuosien merkittäviin kärkikohteisiin kuuluu Pasilaan suunniteltu digitaalisten sisältöjen ja palveluiden keskittymä, jonne sijoittuisivat mm. alan koti- ja ulkomaisia yrityksiä, tutkimuslaitoksia sekä yrityshautomoa.

Vuosaaren sataman yritysalue edustaa uusinta tekniikkaa ja tarjoaa sijoittumismahdollisuudet yrityksille, joiden toiminnalle syntyy lisäarvoa sijainnista sataman vieressä.

Arabianrantaa voidaan kehittää kohti "living-lab" -tyyppistä kehitysalustaa: oikeassa asumis-, opiskelu- ja työympäristössä sijaitsevia testialustoja on jo syntynyt maailmalle muutamia - Arabianrannalla on yhä hyvät mahdollisuudet olla tässä kehityksessä ensimmäisten joukossa. Helsingin seudun innovaatiostategiassa alueelle esitetään kehitettäväksi luovien alojen liiketoimintakeskus.

Itä-Helsingin kehittyminen yritysten ja korkeamman osaamisen keskuksena ei ole edennyt siten kuin Helsingin elinkeinopoliittisessa ohjelmassa 1998 asetettiin tavoitteeksi. Uusien yritysten sijoittumiseksi alueelle elinkeinopoliittisia toimenpiteitä olisi tarkoituksenmukaista tehostaa.

Helsinki - yhteistyöllä menestyvä kaupunki

Elinkeinopoliitiikan toteuttaminen on yksi keino kaupungin kilpailukyvyn kehittämiseksi. Elinkeinopoliitikalla on yhtymäkohtia lähes kaikkien hallintokuntien kanssa. Elinkeinopoliittiset strategiat onkin omaksuttava kattavasti läpi koko kaupungin hallinnon ja elinkeinopoliittiset näkökohdat otettava mukaan asioiden tarkasteluun: elinkeinopoliittisten tavoitteiden saavuttaminen edellyttää usein kaupungin eri yksiköiden yhteisiä ponnistuksia.

Yhtenäinen talousalue on se toimintaympäristö, jolla on merkitystä elinkeinoelämän näkökulmasta. Helsingin seudulla elinkeinopoliittisiin toimijoihin kuuluvat mm. korkeakoulut ja yliopistot, ammattikorkeakoulut ja muut oppilaitokset, tutkimuslaitokset, valtion hallinnon yksiköt kuten Uudenmaan TE-keskus, Sitra ja Tekes sekä em. tahojen keskinäiset yhteistyöelimet tai -organisaatiot sekä elinkeinoelämän järjestöt.

Seudullisen yhteistyön merkitys kasvaa koko ajan. Pääkaupunkiseudun neuvottelukunta on hyväksynyt yhteiset strategiat pääkaupunkiseudun kehittämiseksi.

Kaupungin elinkeinopoliittisten tavoitteiden toteuttaminen edellyttää entistä laajempaa ja monipuolisempaa yhteistyötä – yleensä myös aikaisempaa useamman kaupungin ulkopuolisten tahojen kanssa.

Kaupungin kilpailukyvyn kehittäminen elinkeinopoliitiikan keinoin edellyttää vahvaa poikkihallinnollista näkemystä. Yhteistyön tarve korostuu ja sen myötä yhteistyökumppanien määrä kasvaa. Haasteena onkin löytää yhteisesti hyväksytyt tavoitteet: yhteistyön tulee palvella kulloinkin tarkoituksenmukaisella tavalla kaupungin ja sen alueen yritystoiminnan kehittymistä.

Maankäytön tulevaisuuden haasteita

Kaupunkirakenteen eheyttäminen ja hajoamisen estäminen

Maankäytön ohjaamisen keskeisiä kysymyksiä ovat seudun rakenteen eheyttäminen ja tiivistäminen sekä panostaminen joukkoliikenteen, etenkin raideliikenteen kehittämiseen.

Rakenteen hajoamisen estäminen on nähtävä tärkeänä. Seudun reunoille hajanaisesti suuntautuva asuntorakentaminen johtaa kalliisiin infrastruktuuri- ja palvelurakenteisiin sekä energiaa tuhlaavaan ajoneuvoliikenteen kasvuun.

Seudullinen tasapaino ja itäisten osien kehittäminen

Rakenteen tasapainoinen kehittäminen tulee vaatimaan panostuksia. Tähän liittyy ensisijassa seudun itäosien kehittäminen niin, että yhdyskuntarakenne voi rakentua yhdenvertaisesti seudun läntisten ja pohjoisten osien tavalla. Kaupunkirakenteen kehittäminen Vantaan itäosissa ja rakenteen jatkaminen myös itään Sipooseen on tärkeää. Itämetron jatkaminen Mellunmäestä itään on toteuttavissa luontevalla tavalla ja metron yhteyteen voidaan toteuttaa uusia kaupunginosia, etenkin kaupunkientalorakentamista näillä voidaan suosia.

Itäosan tasapainoinen kehittäminen vaatii myös huomion kiinnittämistä siihen, että työpaikkarakentamista ja työpaikkojen määrää Helsingin itäosissa lisätään. Tähän liittyy keskeisenä myös korkeampaan opetukseen liittyvien koulutusmahdollisuuksien synnyttäminen itäiseen Helsinkiin.

Eteläisestä rannikkovyöhykkeestä yhtenäinen toiminnallinen alue

Joukkoliikenteen kehittäminen ja sen siirtäminen raiteille on yhä tärkeämpää. Länsisuunta tulee olemaan jatkossakin merkittävä kehitysalue ja metron vieminen Espooseen on seudun ja Helsingin kehityksen kannalta ensiarvoisen tärkeää. Metron jatkaminen Espooseen ei liity pelkästään siihen, että Espoon joukkoliikenneyhteydet Helsingin keskustaan paranevat ja Espoon lukuisat bussit ja osa henkilöautoista saadaan pois keskustan katuverkosta vaan metron jatkaminen länteen yhdistää koko eteläisen rannikkovyöhykkeen rakenteen toisiinsa ja laajentaa siten hyvää toiminnallista asunto-, työpaikka- ja virkistysvyöhykettä merkittävästi.

Tähän liittyy myös Laajasalon ja uuden metrolinjan kehittäminen. Metron vieminen yleiskaavan mukaisesti Laajasaloon ja Laajasalon kehittäminen metrokaupunginosana tuo lisäarvoa eteläisen rannikkovyöhykkeen rakenteelle, koska metrolinjojen leikkauspisteessä keskustassa saadaan sujuva vaihto linjojen välillä. Santahaminan maankäytön muutokset ovat parannus uuden eteläisen metrolinjan kannattavuudelle samalla kun se tarjoaa merkittävän uuden kehitysvyöhykkeen.

Asuntorakentamisen mahdollisuudet

Asuntorakentamiseen tarvittavan maan riittävyys on turvattu yleiskaavallisesti miltei vuoteen 2025 asti. Uusien asuntorakentamiseen varattujen alueiden käyttöön saanti edellyttää joidenkin alueiden osalta nykyisen toiminnan siirtämistä alueelta muualle ennen kuin alueet on saatavissa asuntorakentamiseen. Esimerkiksi varikkoalueiden siirtäminen kalliotiloihin vaatii toimenpiteitä, jotka eivät liity kaavoitukseen. Samoin Malmin lentokentän rakentaminen vaatii vielä erinäisistä korvaavista toimenpiteistä sopimista.

Uuden asuntomaan saaminen rakentamiskäyttöön kestää noin kaksikymmentä vuotta siitä, kun alue ensimmäisen kerran otetaan keskusteluun uutena asuntorakentamisalueena. Esimerkiksi Ruoholahden kaavoittaminen asuntorakentamiseen otettiin esiin 1968 laadittaessa Yleiskaava 1970 ja myös 1970-luvulla laadittaessa Kantakaupungin yleiskaavaa Ruoholahti oli esillä, mutta merkittiin selvitysalueeksi. Ruoholahden rakentaminen asuntoalueeksi käynnistyi 1990-luvun alussa eli kaksikymmentä vuotta sen jälkeen, kun se ensimmäisen kerran otettiin keskustelussa esiin. Samoin on kantakaupungin tavarasatamien osalta. Keskustelu käynnistyi 1980-luvun lopulla ja rakentamaan päästään alueilla 2008.

Keskustelun käynnistäminen tulevasta rakentamisen suuntaamisesta on ajankoh- taista käynnistää seudullisella tasolla. Itämetron jatkeeseen liittyvä rakentaminen ja Santahaminan varaaminen vuoden 2025 jälkeiseen asuntorakentamiseen turvaisi Helsingin kehittämismahdollisuuksia aina vuoteen 2050, jolloin kaupunki täyttää 500 vuotta.

ASUNTOPOLITIIKAN HAASTEITA

Riittävä tuotanto

Lisääntyvä asuntojen ja asumispalvelujen kysyntä edellyttää sekä määrältään että rakenteeltaan ja laadultaan riittävää asuntotuotantoa Helsingissä.

Voimassa olevan asunto-ohjelman tavoitteen mukainen keskimäärin 3 500 asunnon vuotuinen tuotanto pitää väkiluvun muuttumattomana ja vastaa kohtuullisessa määrin asuntomarkkinoiden kysyntään ja on myös olemassa olevien tuotantomahdollisuuksien rajoissa. Mikäli nyt suunnitteilla olevat uudet rakentamisalueet saadaan käyttöön suunnitellussa aikataulussa, voidaan asunto-ohjelman mukainen tuotantotaso turvata myös jatkossa ja näin turvata nousevan elintason vaatima asumisväljyyden kasvu.

Talotyyppi

Pientaloasumisen suosio on jatkuvasti lisääntynyt ja samanaikaisesti rakennettavissa oleva pientalojen asemakaavavaranto on niukentumassa. Uusia asuntorakentamiseen suunniteltuja ja kaavoitettavia alueita on painotettu aiempaa enemmän pientaloasumiseen. Muutos ei kuitenkaan ole ongelmaton. Perinteisillä pientalorat-

kaisuilla ei päästä samaan tehokkuuteen maankäytössä kuin kerrostalotuotannossa. Sekä kaavoituksen että asunto- ja talosuunnittelun kautta pyritäänkin kehittämään pientalomaista kaupunkiasumista ja talotyyppinä erityisesti Helsinkiin sopivaa kaupunkipientaloa. Tavoitteena on nostaa pientaloasuntojen tuotanto-osuus nykyisestä 17 %:sta kolmannekseen.

Kerrostaloituotannossa on erilaisten kilpailujen ja koerakentamishankkeiden kautta pyritty löytämään uusia ratkaisuja. Kerrostalot muodostavat pääosan uustuotannosta, joten niiden kehittäminen edelleen on tärkeää. Parannuskohteita ovat muuntojoustavuuden ja teknisten ratkaisujen ohella mm. parvekkeet, terassit, pihat ja muut ulkotilat sekä pohjakerrosten liike-, työ-, palvelu- ja yhteistilat. Asunto-ohjelmassa on asetettu tavoitteeksi asuntojen keskipinta-alan kasvattaminen 75 huoneistoneliömetriin, mikä kerrostaloissa edellyttää kehitystä sekä rakennusten että huoneistojen suunnittelussa. Lisääntyvä pinta-ala lisää mahdollisuuksia asuntojen suunnitteluun nykyistä väljemmiksi ja helpommin muunneltaviksi vastaamaan asukkaiden ajassa muuttuviin tarpeisiin.

Asumisen laatu

Asumisen laatuun sisällytetään yleensä asuntojen väljyys ja varustetaso sekä nykyisin myös asuinympäristön laadukkuus. Suomalaista asumista on verrattu usein kielteisesti muualta löytyvään asumistasoon. Onkin totta, että olemme usein jäljessä vertailukohteesta. Asumisen laatu on kuitenkin noussut koko ajan. Uustuotannossa on pystytty toteuttamaan parempia asuntoratkaisuja ja kasvattamaan myös väljyyttä. Etenkin pientalotuotannossa asumisen laatu on viimeaikoina noussut myös kansainvälisesti vertailukelpoiseksi. Asumisen laadussa korostuu väljyys, mutta myös asuntoratkaisujen toimivuus ja terveellisyys sekä laadukkaat materiaalit ovat mukana kokonaislaatua arvioitaessa. Myös esteettömyys sekä asuinympäristössä että asuinrakennuksissa ja asunnoissa nousee väestön ikääntyessä merkittäväksi asumisen laadun kriteeriksi.

Uustuotanto edustaa noin 1 %:a koko asuntokannasta. Käytössä olevat asunnot tulevat aina jossakin elinkaarensa vaiheessa peruskorjattaviksi. Tässä yhteydessä asuntojen laatuun voidaan tehdä myös parannuksia. Olemassa olevan asuntokannan laatua voidaan ylläpitää ja parantaa erityisesti huolehtimalla asuinympäristön laadusta. Laatuun sisältyvät tällöin myös asumisen kannalta keskeiset lähipalvelut. Erityisesti asuinympäristön laadun kohottaminen edellyttää suunnittelussa ja rakentamisessa yhteiskunnan voimakasta mukana oloa ja taloudellista panostusta.

Tuotannon rakenne

Asuntotuotannon rakenne on tuotannon määrän ohella keskeinen tekijä. Väestörakenteen muutos ja muutokset elinkeinoelämän puolella ja työmarkkinoilla sekä kasvava kansainvälistyminen edellyttävät rakenteeltaan monipuolista asuntotuotantoa. Perinteisen omistukseen pohjautuvan asumisen rinnalla on monia erilaisia asunnon hallinnan ja rahoituksen muotoja. Kirjon tarve tulee säilymään jatkossakin. Myös

etenkin työmarkkinoiden muutos joustaviin työsuhteisiin vaatii vastaavaa joustavuutta myös asuntomarkkinoilta ja erityisesti uustuotannossa tulee turvata syntyvän asuntokannan monipuolinen rakenne. Myös segregaatian estäminen edellyttää rakenteeltaan monipuolisten asuntoalueiden toteuttamista.

Helsingin seutu

Helsingin seutu on jo pitkään muodostanut yhtenäisen asunto- ja työmarkkina-alueen, missä eri kunnissa ja eri toimialoilla tehtävät ratkaisut vaikuttavat koko alueella. Erityisesti asuntomarkkinat ovat seudulla yhteiset. Asukkaat valitsevat asuinpaikkansa seudulla omien mieltymyksiensä ja omien mahdollisuuksiensa mukaisesti.

Seudun kilpailukyvyyn säilyminen ja parantuminen edellyttää määrällisesti riittävää ja rakenteeltaan monipuolista asuntotuotantoa koko seudulla. Samalla on myös huolehdittava yhdyskuntarakenteen eheydestä ja pyrittävä pitämään yhdyskuntarakentamisen kustannukset kohtuullisina. Asuinympäristöjen, ml. virkistysalueet, korkeaan laatuun tulee panostaa. Asumisen kannalta myös tehokas ja toimiva liikennejärjestelmä, verkot ja palvelut, on keskeinen laatutekijä.

Asumiseen liittyvät ongelmat ovat myös seudullisia. Segregatio ylittää kuntarajan yhtä helposti kuin se leviää kunnan sisällä. Asunnottomuus, vaikkakin se keskittyy keskuksiin, on myös seudullista. Pääkaupunkiseudun ongelmien ratkaisemiseksi tarvitaan yhteisvastuullista seudullista asuntopolitiikkaa.

Helsingin hyvinvoinnin haasteita ja edellytyksiä, tiivistelmä Hyvinvointi Helsingissä raportista

Kansainvälisessä vertailussa Helsinki menestyy mm. taloudellisen toiminnan, koulutuksen ja kulttuurin sarjoilla. Myös tulotaso on täällä eurooppalaisittain melko korkea, kuulumme keskituloiltamme ylimpään viidennekseen. Ongelmista nousee esiin ahdas asuminen. Asuntojen hintavertailussa Helsinki ei kuitenkaan kuulu Euroopan unionin pääkaupunkien (EU15) kärkikaartiin.

Myös helsinkiläisten kokemukset asuinalueestaan olivat pääasiassa myönteisiä. Helsinkiläiset arvostavat kotikaupunkiaan, omaa lähiympäristöään ja luontoa. Palvelutarjontaan ollaan verraten tyytyväisiä koskipa se liikennettä, koulutusta, terveyttä tai päivähoidtoa. Kipupisteinä tunnistettiin asumisen kalleus sekä vaikea työllisyys-tilanne.

Väestön elinolosuhteissa on kuitenkin melko suuria vaihteluita muuhun maahan verrattuna. Tässä suhteessa suurkaupungit muodostavat oman ryhmänsä, jonka kärjessä lähes poikkeuksetta Helsinki on. Monilla indikaattoreilla mitattuna huono-osaisuutta esiintyy suurissa kaupungeissa enemmän kuin muilla alueilla. Tällaisia ovat muun muassa rikollisuus, toimeentuloturvan tarve ja asunnottomuus. Hyvinvoinnin ja sen myönteisen kehityksen turvaaminen onkin erityinen haaste suurille kaupungeille.

Talous

Dynaamisuudestaan ja hyvistä keskipitkän ajan talousodotuksista huolimatta Helsingin haasteena on elinkeinorakenteen liiallinen riippuvuus kansainvälisesti suhdanneherkän tieto- ja viestintätekniikan toimialasta. Palvelu- ja IT-alan rinnalle kaupunki tarvitsee muita moderneja toimialoja.

Talouskehityksen haasteena on työvoiman saannin ja riittävyyden turvaaminen. Tuleva työvoiman tarve sekä kuntatalouden myönteinen kehittyminen edellyttävät työllisyysasteen nostamista sekä työikäisten muuttovoittoa talousalueen ulkopuolelta ja ulkomailta. Näin työikäisen väestön määrä ja demografinen ja taloudellinen huoltosuhde säilyisivät positiivisina myös tulevaisuudessa.

Väestö

Väestökehityksen haaste on vanhusväestön osuuden kasvu lähitulevaisuudessa tuntuvasti nykyistä korkeammaksi. Ensi vaiheessa kasvu tulee kohdistumaan eläkkeelle siirtyviin ja sitten vähitellen yhä vanhempiin ikäluokkiin, jolloin myös hyvinvointipalveluiden tarve tulee voimakkaasti kasvamaan. Tämä edellyttää myös palveluiden kehittämistä sekä uusia toimintatapoja palveluiden tuottamiseen. Erityisenä haasteena on myös tuotettujen palveluiden – sekä julkisten että yksityisten – laadun varmistaminen sekä siihen liittyvien seurantajärjestelmien kehittäminen.

Asuminen

Suotuisan väestökehityksen reunaehdoja luovat myös asuntokantaan ja asunto-markkinoiden toimivuuteen liittyvät tekijät. Talousalueen vanhimpana kaupunkina Helsingin asuntokanta on rakentunut nykyistä ahtaamman asumisen normistoista ja tavoitetasoista lähtien. Siten monet Helsingin asuinalueet ovat asuntokannaltaan pääosin yksiöitä tai kaksioita. Nämä eivät täytä nykyisiä perheasumisen vaatimuksia, vaan soveltuvat parhaiten yhden tai korkeintaan kahden hengen kodeiksi. Väestö- ja perherakenteen monipuolistuminen edellyttää myös monipuolista asuntotarjontaa, jotta Helsinki voi jatkossakin säilyttää paikkansa seudullisena työpaikkakeskittymänä sekä tarjota asukkailleen hyviä ja monipuolisia asumisvaihtoehtoja.

Helsingiläisten antamasta myönteisestä palautteesta huolimatta, subjektiivisesti koettua turvattomuutta esiintyy Helsingissä muutamilla alueilla melko yleisesti. Subjektiivisilla tekijöillä on paljon merkitystä muun muassa erilaisia asumisvaihtoehtoja puntaroidessa. Kielteisen kehityksen jatkuminen voi lisätä pahoinvoinnin kierrettä ja kasvavaa sisäistä eriytymistä, vaikka alueiden sosiaaliset ongelmat tällä hetkellä keskittyvätkin yksittäisiin taloihin tai portaisiin.

Tasapainoisen kaupunkikehityksen haaste on turvata samanaikaisesti sekä matalan arvostuksen alueiden suotuisaa kehitystä että parantaa hyvien asuinalueiden houkuttelevuutta ja sitä kautta kaupungin kilpailukykyä osaavasta työvoimasta.

Lasten ja nuorten hyvinvointi

Helsingissä asuu vähemmän lapsia kuin maamme muissa suurissa kaupungeissa tai muualla maassa keskimäärin. Lasten ja nuorten määrän ennakoidaan tulevaisuudessa vielä vähenevän, tosin nykytilannetta hitaammin.

Helsingiläiset lapset asuvat aiempaa useammin vain yhden vanhemman talouksissa. Osuus on noussut viime vuosina ja noin neljäsosa kaikista lapsista kuuluu yksinhuoltajaperheisiin. Näiden lasten elämä on taloudellisesti keskimäärin muita lapsiperheitä niukempaa ja tilapäiseen toimeentulotukeen joudutaan turvautumaan keskimääräistä useammin.

Lasten päivähoitotilanne on Helsingissä melko hyvä. Tulevat niukkenevat resurssit saattavat kuitenkin merkitä päivähoitopaikan muuttumista.

Maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten määrä on kasvanut nopeasti ja kasvun voi ennakoida jatkuvan ainakin lähitulevaisuudessa. Ulkomaalaisten integrointi ja kulttuuritaustan tunteminen tuovat haasteita palvelutarjonnalle myös tulevaisuudessa.

Perheneuvonnan tarpeen lisääntyminen ja 7-12-vuotiaiden lasten oireiden paheneminen sekä perheiden ongelmien monimutkaistuminen ovat tekijöitä, jotka voivat lisätä tulevaa syrjäytymisen riskiä. Vastaavaa huolestuttavaa lisääystä on tapahtunut myös lastensuojelun tarpeessa, jota perheiden lisääntyneet sisäiset ristiriidat ovat aiheuttaneet.

Suurin osa peruskoulun suorittaneista jatkaa opintojaan lukiossa tai ammatillisessa oppilaitoksessa. Vuonna 2002 helsinkiläisistä 16–18-vuotiaista nuorista oli kuitenkin 17 prosenttia näiden koulutusmuotojen ulkopuolella. Vaikka osa tästä ryhmästä työllistyy tai jatkaa opintojaan myöhemmin, on tämä haaste Helsingille, koska tulevaisuudessa uudet työpaikat edellyttävät nykyistä pitempää erikoistumista ja korkeampaa ammatillista koulutusta. Peruskoulun jälkeisten opintojen puuttumisen on todettu myös lisäävän syrjäytymisen riskiä.

Nuorten koulutustilanne on Helsingissä muuta maata vaikeampi, sillä helsinkiläiset nuoret pääsevät lukion jälkeen jatkokoulutukseen heikommin kuin muualla maassa keskimäärin. Ammatillisen peruskoulutuksen suosion ja haluttavuuden lisääminen olisi tarpeen, sillä myös käytännön työntekijäammateissa työvoiman poistuma tulee olemaan huomattavan suuri.

Koululaisten omat arviot terveydentilastaan ovat kohentuneet. Sen sijaan haasteena on nuorten lisääntynyt psykiatristen palveluiden tarve. Nuorisopsykiatrian käyntimäärät ja hoitopäivät ovat kaksinkertaistuneet vuodesta 1999 vuoteen 2003. Vuonna 2003 palveluita käytti noin 21 000 nuorta.

Aikuisväestön hyvinvointi ja sen ongelmat

Pitkäaikaistyöttömyys on Helsingissä yleisempää kuin muissa Suomen suurissa kaupungeissa ja keskittynyt erityisesti yli 50-vuotiaisiin, joiden työnsaantimahdollisuudet ovat huonot. Työttömien syrjäytymisriskin vähentäminen sekä työttömyyden pitkittymisen estäminen tulevaisuudessa ovat Helsingin työvoiman saannin kannalta keskeisiä haasteita.

Toimeentulotukeen ei helsinkiläisten aikuisten tarvitse nykyisin turvautua yhtä usein kuin 1990-luvun lopussa. Keskimääräinen toimeentulotuen kesto on kuitenkin pidentynyt, mikä merkinnee taloudellisten huolien ja köyhyyden muuttumista tilapäisestä pysyvämpään suuntaan.

Asunnottomuuteen ei enää niinkään liity pelkästään asunnon puuttuminen, vaan yhä useammin asumispalveluiden tarpeeseen on yhdistynyt moniongelmaisuus – vaatimaton koulutustausta, päihde-, mielenterveys- ja ihmissuhdeongelmat, velkaantuminen ja avuttomuus arkielämässä sekä heikko terveys. Asunnottomuuden hoitamisen suurin haaste on pula resursseista.

Huumausaineiden käyttäjiä on pääkaupunkiseudulla arvioitu olevan 5 300-7 800. Määrä on kasvanut koko 1990-luvun ajan. Hoidon pulmakohтия ovat päihteiden käytön seurannaisvaikutukset sekä katkaisu- ja vieroitushoidon resurssien riittävyys, hoidon tarpeen arviointi ja hoitoonohjaus.

Terveyspalveluiden saavutettavuuden ongelmana ovat avosairaanhoidon vastaanotoille pääsyn vaikeutuminen. Ajanvarausvastaanotolle pääsyaikojen mediaani on neljässä vuodessa yli kaksinkertaistunut. Myös erikoissairaanhoidon jonottavien määrä on kasvanut ja jonot pidentyneet.

Hyvinvointipalveluita vanhuksille

Vanhusten määrän lisääntyminen tulevaisuudessa tulee olemaan niin sosiaali- kuin terveyspalveluiden haaste. Yli 75-vuotiaiden määrä kasvaa maltillisesti aina vuoteen 2015 saakka, mutta sen jälkeen kasvu nopeutuu. Vuonna 2025 yli 75-vuotiaita on 23 000 enemmän kuin nykyisin. Yli 85-vuotiaiden määrä kasvaa tasaisesti lähes 2020-luvun puoliväliin saakka. Vuonna 2020 tämä ikäluokka on lähes 30 prosenttia nykyistä korkeampi.

Vaikka sosiaalitoimen kotipalveluiden piirissä olevien vanhusten määrä onkin laskenut, haasteena ovat hyvin huonokuntoiset vanukset, joiden palvelutarve on runsasta. Kotisairaanhoidossa olevista vanhuksista 40 prosenttia on huonokuntoisia.

Laitosvaltaisen vanhustenhuollon rakenteen muutos avohuollon suuntaan on haastavaa ja palveluiden toteuttamisesta on vireillä useita kehittämissuunnitelmia.

Lopuksi

Yhteenvetona voidaan tämän hyvinvoinnin selonteon pohjalta sanoa, että Helsinki on dynaaminen ja hyvinvoiva kaupunki ja sen asukkaiden elinolot ovat likimain kaikilla osa-alueilla hyvät tai vähintäänkin tyydyttävät. Kaupungin kehittämisen keskeinen haaste tulee kuitenkin olemaan helsinkiläisten hyvinvoinnin turvaaminen.

TIETOKESKUS

Internet osoite:

http://www.hel.fi/tietokeskus/julkaisut/pdf/05_03_02_askelo_hyvinvointi.pdf

<http://heli.hel.fi/> Polku: Tutkittua / Tilastoja / Kokoomatilatot nimellä Hyvinvointi Helsingissä ppt-kuviot.

Lisätietoja: vs. tietohuoltopäällikkö Leila Lankinen, p. 169 3190, leila.lankinen@hel.fi ja tutkija Minna Salorinne, p. 169 3233, minna.salorinne@hel.fi.

“Suoraan stadista”, asukkaiden näkemyksiä Helsingin tulevaisuuden haasteista

Keskustelu Helsingin haasteista alustettiin nettisivuilla seuraavasti:

*Mitä suuria asioita on välttämättä otettava huomioon kun kaupunginvaltuusto linjaa strategioita valtuustokaudelle 2005 -2008? Millaisia Helsinkiin ja helsinkiläisiin kohdistuvia haasteita on esimerkiksi seuraavilla elämänaloilla: elinkeinoelämä ja työllisyys, kaupunkiympäristö, lapset ja nuoret, vanhukset, asuminen, liikenne, yksityiset ja julki-
set palvelut.*

*Haasteita ovat kaupungin toimintaympäristössä sijaitsevat ilmiöt tai asiat, jotka ovat jo olemassa tai voivat tapahtua lähitulevaisuudessa. Haasteet edellyttävät kaupungin-
hallinnolta erityisiä toimenpiteitä tai muita muutoksia toiminnassa, jotta se voisi tulok-
sellisesti huolehtia tehtävistään. Haasteet voivat olla sekä myönteisiä että kielteisiä
toimintaympäristön ominaisuuksia. Ne voivat olla ongelmia ja uhkia, mutta myös
myönteisiä kehityspiirteitä, jotka tulee osata käyttää hyväksi.*

Keskustelua käytiin 2.12.2004 -13.2.2005 välisenä aikana jolloin esitettiin kaikkiaan 164 mielipidettä. puheenvuorot olivat ryhmiteltävissä neljän laajemman kokonaisuuden alle: hyvinvointi, kaupunkirakenne, viihtyvyys ja hallinta, jolla tarkoitettiin mm. hallinnon toimintatapoja ja yhteistyötä.

Yhteenveto

Keskustelupuheenvuorojen perusteella Helsingin tulevaisuuden haasteet liittyvät asukkaiden hyvinvointiin, asuinalueiden viihtyisyyteen, kaupunkirakenteen hajautumisen kysymyksiin, sekä Helsingin ja naapurikuntien väliseen vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön. Työllisyyttä, monikulttuurisuutta, väestön ikääntymisen uhkaa ja Helsingin syrjäistä asemaa Euroopassa ei puheenvuoroissa käsitelty, vaikka keskusteluun johdattelevassa alustuksessa nämä seikat mainittiin mahdollisina uhkatekijöinä.

Helsingin haasteita kommentoitiin niin oman arjen kuin myös koko kaupunkikehityksen näkökulmasta. Arkielämästä kumpuavat moninaiset haasteet linkitettiin samalla suurempiin kehityskulkuihin. Esimerkiksi omakohtainen kokemus joukkoliikenteen toimimattomuudesta nosti esille haasteen siitä miten helsinkiläiset yleensäkin voivat liikkua eri alueiden välillä – minkä taas nähtiin vaikuttavan eri asuinalueiden haluttavuuteen mm. lapsiperheiden asuinympäristöinä.

Vaikka keskusteluun Helsingin haasteista osallistui vain erittäin pieni joukko helsinkiläisiä, näkyi jo tässäkin aineistossa näkökulmien ja mielipiteiden kirjo. Vaikka yleisellä tasolla oltaisiinkin samaa mieltä esimerkiksi hyvinvointipalveluiden turvaamisen tärkeydestä, eroavat käsitykset paljon sen osalta mitä tämän pitäisi käytännössä tarkoittaa. Millaisia palveluita tulevaisuudessa yleensäkin tarvitaan, onko toisaalta joitakin sellaisia toimialoja, joihin olisi puolestaan panostettava entistä enemmän? Koko aineisto huomioiden Helsingin haasteena voisikin kiteytetysti sanoa olevan sen pysty-

täänkö tunnistamaan erilaisissa elämäntilanteissa olevien asukkaiden tarpeet, mitä voi pitää edellytyksenä asukkaiden hyvinvoinnille ja näin myös asuinalueiden suotuisalle kehitykselle.

"Suoraan stadissa" keskustelufoorumien käyttöä voidaan pitää tärkeänä avauksena Helsingin strategisten linjauksen pohtimiseen yhdessä asukkaiden kanssa. Mikäli asukkaat halutaan jatkossa aktiivisesti mukaan määrittelemään tulevaisuuden suotuisia kehityskulkuja, on oleellista myös huolehtia siitä, että asukkailla on mahdollisimman kattavasti tieto tällaisesta mahdollisuudesta. Esimerkiksi nettikeskustelupalstojen merkitys tiedon välittäjänä ei välttämättä aina ole selvillä.

TIETOKESKUS

Lisätietoja: tutkija Pia Bäcklund, p. 169 3604, pia.backlund@hel.fi

"Yhdessä huipulle" Helsingin seudun innovaatiostrategia, toimenpide-ehdotukset

<p>1. TUTKIMUKSEN JA OSAA- MISEN KANSAINVÄLISEN VETOVOIMAN LISÄÄMINEN</p> <p>Toimenpide-ehdotus 1: Yliopistot, ammattikorkeakoulut ja kaupungit panostavat yhdessä Helsingin seudun kansainväliseen markkinointiin yhtenäisenä koulutus- ja tutkimusalueena.</p> <p>Toimenpide-ehdotus 2: Yliopistot ja ammattikorkeakoulut sitoutuvat yhteisiin sisäänpäin kansainvälistymistä koskeviin tavoitteisiin ja yleisiin periaatteisiin sekä laativat tarvittavat suunnitelmat kansainvälisen opiskelijarekrytoinnin tehostamiseksi.</p> <p>Toimenpide-ehdotus 3: Yliopistot ja ammattikorkeakoulut valitsevat ne koulutusalat, joita tarjotaan tulevaisuudessa englanninkielisinä. Yliopistotutkinnot tulee suunnitella ja toteuttaa yliopistojen välisessä yhteistyössä. Sama tarve yhteistyölle pätee myös ammattikorkeakouluihin ja niiden myöntämiin tutkintoihin.</p> <p>Toimenpide-ehdotus 4: Perustetaan Helsinki School of Creative Entrepreneurship –hanke, joka tarjoaa englanninkielistä tutkintoon johtavaa koulutusta ja osallistuu monitieteisiin tutkimushankkeisiin. HSCE tukee merkittäväällä tavalla osallistuvien yliopistojen kolmannen tehtävän, yhteiskunnallisen vaikuttavuuden, toteutumista.</p> <p>Toimenpide-ehdotus 5: Ulkomaalaisia opiskelijoita ja tutkijoita palvelee tulevaisuudessa nykyistä paremmin.</p>	<p>2. OSAAAMISKESKITYMIEN VAHVISTAMINEN JA YHTEISTEN KEHITYS- ALUSTOJEN LUOMINEN</p> <p>Toimenpide-ehdotus 8: Kaupungit kutsuvat kokoon korkean tason yritysveltoisen johtoryhmän, jonka tehtävänä on johtaa olemassa olevien kehitysalustojen edelleen kehittämistä ja niiden välistä yhteistyötä, valvoa suunnitteilla olevien hankkeiden toteutusta sekä suunnitella kokonaan uusia alustoja Helsingin seudulle.</p> <p>Toimenpide-ehdotus 9: Perustetaan kansallinen Living Lab Finland Forum, jonka tehtävänä on toimia avoimena ideaalustana ja koordinoijana kaikkien Suomen erilaisten pilottiyhteisöjen välillä.</p> <p>3. JULKISTEN PALVELUIDEN UUDISTAMINEN JA INNOVAATIO- TIOT</p> <p>Toimenpide-ehdotus 10: Kaupungit kehittävät yhteistyössä innovaatiotoiminnan mahdollistavat rahoitus- ja toimintamallit.</p> <p>Toimenpide-ehdotus 11: Kaupungit huomioivat tulevaisuuden henkilöstöpolitiikassaan nykyistä systemaattisemmin innovaatiotoiminnan tarpeet ja muokkaavat henkilöstöstrategiansa tukemaan innovatiivisuuden kannustavan organisaatiokulttuurin rakentamista.</p> <p>Toimenpide-ehdotus 12: Kaupungit kehittävät yhteistyössä hankintatoimintaansa käyttäjien, tuottajien ja tutkimuksen yhteishankkeet mahdollistavan mallin löytämiseksi.</p>	<p>Toimenpide-ehdotus 17: Selvitetään, miten seudulla toimivien innovatiivisten yritysten kaupallistamatta jääneiden ideoiden hyödyntämistä voitaisiin tukea esimerkiksi spin-offien perustamista helpottavin erityisjärjestelyin.</p> <p>Toimenpide-ehdotus 18: Helsinki Business and Science Park Oy:n omistajat osoittavat tarvittavat lisäresurssit yhtiölle toiminnan laajuuden ja vaikuttavuuden lisäämiseksi yliopiston kolmannen tehtävän tehokkaan toteuttamisen edellyttämälle tasolle.</p> <p>Toimenpide-ehdotus 19: Perustetaan teknologiakeskumallia mukaileva (Tekel-kelpoinen) luovien alojen liiketoimintaosaamista ja uusia yrityksiä palveleva osakeyhtiö Arabianrantaan yhdistämällä alueen nykyisin organisaatorisesti hajallaan olevat toiminnot (osaamiskeskus, yrityshautomo, innovaatiopalvelut jne.) ja vahvistamalla erityisesti liiketoimintaosaamista.</p> <p>Toimenpide-ehdotus 20: Perustetaan tietointensiivisiin liiketoiminnan palveluihin keskittyvä klusteriohjelma osaamiskeskustoiminnan mallin mukaisesti.</p> <p>Toimenpide-ehdotus 21: Vahvistetaan opiskelijoiden ja tutkijoiden seudullista liikkuvuutta yli tieteenala ja kampusrajojen 'Helsinki Region Science Parkin' alueella merkittävien innovaatioiden aikaansaamiseksi. Liikkuvuuden mahdollistaminen on aloitettava kampukset yhdistävän niin sanotun Tiedelinjan perustamisesta.</p> <p>Toimenpide-ehdotus 22: Nostetaan Helsingin seudun kansainvälistä profiilia korkeatasoisena</p>
--	---	---

<p>Tämä on mahdollista perustamalla koko seudun ulkomaalaisia palveleva yksikkö, joka huolehtii ainakin markkinointiin, opiskeluun, asumiseen, oleskelulupiin, sosiaalietuuksiin, perheenjäsenten asemaan ja rekrytoitumiseen liittyvistä kokonaisuuksista.</p> <p>Toimenpide-ehdotus 6: Metropolialueen kaupunkien on varauduttava siihen, että ne osarahoittavat muutaman maailmanluokan huippututkijan kutsumisen vuosittain seudun yliopistoihin ja tutkimuslaitoksiin vahvistamaan niiden kansainvälisyyttä. Tämä edellyttää ainakin palkkaukseen ja asumiseen liittyviä erityisjärjestelyjä. Kaupunkien on tehtävä asiassa konkreettinen ehdotus, johon muut potentiaaliset rahoittajat voivat tarttua.</p> <p>Toimenpide-ehdotus 7: Yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja yritysten on yhdessä panostettava ulkomaisten tutkinnon suorittajien työuran avautumisen tukemiseen pääkaupunkiseudulla. Tämä vaatii ulkomaalaisten huomioimista muun muassa harjoitteluohjelmista ja opinnäytetyömahdollisuuksista tiedotettaessa ja niitä suunniteltaessa</p>	<p>Toimenpide-ehdotus 13: Kootaan seudun kaupunkien vanhuspalveluihin keskittyneet monet kehityshankkeet yhteiseksi ohjelmaksi, jolle asetetaan yhteiset tavoitteet.</p> <p>Toimenpide-ehdotus 14: Uusi tuotekehitysyksikkö sisällytetään osaksi HUS:in Meilahden alueen kehittämistä. Hankeen valmisteluun ja toteutukseen tulee HUS:in omistajien lisäksi hankkia rahoitusta kansallisista lähteistä (Sitra, Stakes, Tekes) sekä yhteistyöyrityksistä</p> <p>4. INNOVAATIOTOIMINNAN TUKI</p> <p>Toimenpide-ehdotus 15: Yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja tutkimuslaitosten tulee yhdessä huolehtia siitä, että korkeatasoiset innovaatio- ja uusyrityspalvelut tarjotaan mahdollisuuksien mukaan yhteisinä.</p> <p>Toimenpide-ehdotus 16: Selvitetään mahdollisuudet perustaa uudenlaisia 'innovaatioalustoja' yliopistoihin ja tutkimuslaitoksiin alkuvaiheen ideoiden jalostusarvon nostamiseksi ennen varsinaisten kaupallistamistoimien aloittamista</p>	<p>kasvuyritysympäristönä verkottamalla tukifunktiot ja alkuvaiheen rahoittajat paremmin kansainvälisesti sekä markkinoimalla seudun tarjoamaa liiketoiminta- ja innovaatioympäristöä suunnitelmallisesti.</p> <p>Toimenpide-ehdotus 23: Teetetään seudun yrityskehitysorganisaatioiden ja alkuvaiheen pääomasijoitusrahastojen riippumaton arviointi ja profi luodaan kasvuyrityspalvelut omaksi kokonaisuudekseen erilleen perustason yrityshautomo- ja neuvontapalveluista.</p> <p>Toimenpide-ehdotus 24: Kaupungit varautuvat olemaan jatkosakin sijoittajina nykyisissä ja/tai uusissa siemenvaiheen pääomarahastoissa. Rahastosijoitusten yhteydessä kiinnitetään erityistä huomiota hallinnointiyhtiöiden sijoitusjohtajien liiketoimintaosaamiseen.</p> <p>Toimenpide-ehdotus 25: Perustetaan Helsingin seudulla toimivien alkuvaiheen yksityisten ja julkisten rahoittajien yhteinen Round Table koordinoimaan yhteistyötä ja kansainvälisiä hankkeita.</p> <p>Toimenpide-ehdotus 26: Perustetaan kansainvälinen asiantuntijaryhmä ideoimaan Helsingin seudun tulevaisuutta erityisesti innovatiivista kaupunkisuunnittelua tukevalla tehtäväksiannolla.</p>
---	--	---

OHJELMA

TORSTAI 3.3.2005

8.00–	Lähtö yhteiskuljetuksella
9.30–10.00	Aamiainen
10.00–10.10	Avaus ja seminaarin tarkoitus <i>Kaupunginvaltuuston puheenjohtaja Rakel Hiitonen</i>
10.10–10.30	Lähtökohtia seuraavalle valtuustokaudelle <i>Kaupunginjohtaja Eva-Riitta Siitonen</i>
10.30–10.50	Taloudelliset reunaehdot valtuustokaudelle <i>Rahoitusjohtaja Tapio Korhonen</i>
10.50–11.50	Suurimpien hallintokuntien haasteet ja strategiset linjaukset valtuustokaudelle <i>Apulaiskaupunginjohtajat</i>
11.50–12.00	Keskustelua
12.00–13.30	Lounas
13.30–14.30	Valtuustoryhmien puheenvuorot, evästyksiä ryhmätyölle <i>Valtuustoryhmät</i>
14.30–15.00	Iltapäiväkahvi
15.00–18.00	Ryhmätyö <i>Työryhmät</i>
18.00–19.30	Saunat
20.00–	Illallinen

PERJANTAI 4.3.2005

	Aamusauna Aamiainen
7.30–8.30	
8.30–9.30	Ryhmätyö jatkuu, koonti <i>Työryhmät</i>
9.30–11.00	Ryhmätöiden purku <i>Työryhmien puheenjohtajat</i>
11.00–11.15	Tauko (huoneet)
11.15–13.00	Loppukeskustelu, tärkeimmät strategiset linjaukset valtuustokaudelle <i>Kaupunginvaltuuston I varapuheenjohtaja Harry Bogomoloff</i>
13.00–14.00	Lounas
14.15–	Paluukuljetus

OSALLISTUJALUETTELO

Valtuutetut

Aarnipuu, Tiia
Alanko-Kahiluoto, Outi
Anttila, Maija
Asko-Seljavaara, Sirpa
Björnberg-Enckell, Maria
Bogomoloff, Harry
Enroth, Matti
Gartz, Astrid
Hakanen, Yrjö
Hellström, Sanna
Hiltunen, Rakel
Ingervo, Sirkku
Kalima, Kai
Karhuvaara, Arja
Karu, Heikki
Kaunola, Reijo
Kolbe, Laura
Koskinen, Kauko
Krohn, Minerva
Lehtipuu, Otto
Leppä-aho, Pauli
Lohi, Jyrki
Luukkainen, Hannele
Mickelsson, Annukka
Moisio, Elina
Mäki, Terhi
Näre, Sari

Ojala, Outi
Oker-Blom, Jan D.
Pajamäki, Osku
Pajunen, Jussi
Peltokorpi, Terhi
Perkiö, Sanna
Puhakka, Sirpa
Puoskari, Mari
Puura, Heli
Rantanen, Tuomas
Rauhämäki, Tatu
Rautava, Risto
Reinikainen, Pekka
Rihtniemi, Suvi
Räty, Laura
Saarnio, Pekka
Siimes, Hanna-Kaisa
Soininvaara, Osmo
Sumuvuori, Johanna
Taina, Matti
Urho, Ulla-Marja
Wallden-Paulig, Irmeli
Vapaavuori, Jan
Vehviläinen, Sirkka-Liisa
Vikstedt-Nyman, Tea
Vuorela, Antti

Kaupunginhallituksen jäsenet ja varajäsenet, jotka eivät ole valtuutettuja

Lindeman, Jukka
Meriläinen, Risto
Seppä, Elina

Varavaltuutetut

Helo, Pentti
Johansson, Stefan
Loukoila, Eija
Malinen, Jouko
Miettinen, Hanna
Sademies, Olli

Savolainen, Terttu
Sydänmaa, Johanna
Takkinen, Heikki

Ryhmäsihteerit

Aalto, Olli
Grüne, Ann-Jolin
Kirstinä, Anna
Lehtonen, Timo

Nevamäki, Riina
Rauhamäki, Tatu
Ryömä, Leena
Sormo, Rolf

Kaupunginjohtajat

Siitonen, Eva-Riitta
Björklund, I-C
Kokkonen, Paula
Korpinen, Pekka
Sauri, Pekka

Kaupunginkanslian henkilökunta

Vanne, Pertti
Frantsi, Anneli
Hakala, Hannu
Hari, Olli
Keskinen, Maija
Makkonen, Antero
Matikainen, Kristiina
Mickwitz, Leena
Mäkelä, Susanna
Ollinkari, Matti
Sippola-Alho,
Venesmaa Riitta
Waronen, Eero

Talous- ja suunnittelukeskus

Korhonen, Tapio
Kalajoki, Hannu
Kivinen Riitta
Lahtinen, Olli
Malinen, Matti
Manninen, Lauri A.
Paavola, Vesa
Rickman, Birgitta
Saarinen, Kalevi
Sauramo, Vesa
Viljanen, Liisa
Öberg, Jukka

Henkilöstökeskus

Tulensalo, Hannu
Heiskari, Mirja
Härkönen, Kimmo
Pöntinen, Ritva
Roth, Raija

Kaupunkisuunnitteluvirasto

Rajakärvi, Tuomas
Kare, Pertti

Opetusvirasto

Jarnila, Rauno
Vuontisjärvi, Tero

Sosiaalivirasto

Aarva, Kim

Terveyskeskus

Toivola, Matti
Simoila, Riitta

Tietokeskus

Manninen, Asta

Ympäristökeskus

Kansanen, Pekka